

Ochrana osobnosti dle NOZ

MICHAL RYŠKA
KRAJSKÝ SOUD BRNO

Změna věcné příslušnosti

- **Vývoj legislativních představ, důvody změny věcné příslušnosti**
- **Statistiky:**
 - 2010 – 568 skončených věcí,
 - 2011- 578 skončených věcí,
 - 2012 – 507 skončených věcí.
- **Soudcovské právo** – nutná znalost judikatury (vč. ÚS a ESLP) a doktríny x použitelnost komentářů

Základní principy

- **Deklarované základní principy:**
 - 1) **Autonomie vůle** x konkrétní realizace občas pokulhává (typicky § 97 odst. 2 NOZ nebo omezení prostředků ochrany) – „balíček první pomoci“
 - 2) **Diskontinuita** x dosavadní doktrína i judikatura s výjimkami použitelné (platí stejné principy)
- **Srozumitelnost** pro „běžného člověka“ (posudek) x rozsah a roztržitost úpravy, ztráta orientace tvůrců (§ 3037 NOZ) i komentátorů

Ztráta orientace tvůrců

- **Stanovisko č. 2 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 7. 12. 2012:**

*Schválené ustanovení § 612 NOZ již nebylo zpětně reflektováno v předmětném přechodném ustanovení § 3037 NOZ, kde zůstala původní úprava prekluze práva na ochranu osobnosti. Prekluzi práva na ochranu osobnosti obsahovalo ustanovení § 524 odst. 1 návrhu nového občanského zákoníku z roku 2005 a následující verze do roku 2011. Verze návrhu NOZ z roku 2011 a následně schválený text zákona již tuto úpravu nepřevzaly, přičemž schválený NOZ zakotvuje nepromlčitelnost osobnostních práv a upravuje promlčení pouze u práv na odčinění újmy způsobené na těchto právech. **Přechodné ustanovení § 3037 NOZ tedy lze z tohoto důvodu považovat za obsoletní.***

Generální klauzule

- § 81 NOZ – **generální klauzule:**

(1) Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

(2) Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

Generální klauzule

- **Jednotné** osobnostní právo (monistická koncepce), **demonstrativní** výčet dílčích práv
- **Právo na jméno** – vyňato a systematicky zařazeno do samostatné úpravy v § 77-79 NOZ
- **Mimo tento celek** stojící práva nepodléhají režimu ochrany osobnosti (není dotčena ochrana v jiném režimu)

Generální klauzule

- Usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3125/2006 ze dne 29.11.2007:

*Právo na projednání věci v soudním řízení bez zbytečných průtahů je právem zřetelně odlišným od práv chráněných ustanoveními § 11 až 13 o.z. Toto právo nemá ryze osobní povahu, neboť **není spjato s osobní integritou fyzické osoby a jde výlučně o právo na ochranu fyzické osoby ve vztahu ke státní suverenitě.***

Generální klauzule

- Rozsudek Krajského soudu v Brně sp. zn. 24 C 90/2007 ze dne 23.5.2008:

Právo na zaplacení (pohledávka) ze smluvního závazkového vztahu mezi osobnostní práva věřitele jako fyzické osoby jednoznačně nepatří, neboť se nikterak nedotýká fyzické a morální integrity osobnosti věřitele, jeho individuality a suverenity. Již prostý fakt, že věřitel zásadně může v rámci cesse postoupit svou pohledávku na třetí osobu bez toho, aby byla integrita věřitele převodem pohledávky jakkoli dotčena, vylučuje osobní propojení pohledávky s osobností věřitele. Nezaplacení kupní ceny dodaného stavebního materiálu řádně a včas není proto ze strany dlužníka neoprávněným zásahem do osobnostních práv věřitele a následky takto vzniklé (v podobě turzeného snížení cti a důstojnosti věřitele v důsledku turzené druhotné platební neschopnosti věřitele) proto nejsou následky neoprávněného zásahu do práva na ochranu osobnosti.

Generální klauzule

- **Non bis in idem (speciální úprava náhrady újmy):**

Náhrada za bolest a za ztížení společenského uplatnění - rozsudek Vrchního soudu v Olomouci sp. zn. 1 Co 2/2010 ze dne 5. 5. 2010 (R 56/2011):

*Právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 a 3 zákona č. 40/1964 Sb., obč. zák. a nároky na náhradu škody na zdraví za bolest a za ztížení společenského uplatnění podle ustanovení § 444 odst. 1 obč. zák. nebo podle ustanovení § 372 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, v platném znění, jsou samostatné právní prostředky ochrany fyzické osoby, a proto je **nelze uplatnit na základě totožných skutkových tvrzení.***

Generální klauzule

- **Zákon č. 82/1998 Sb.** – rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 3916/2008 ze dne 11. 5. 2011:

*Uvedený závěr je **plně použitelný i pro případné uplatňování práva na náhradu nemajetkové újmy za nezákonné rozhodnutí podle § 11 a násl. obč. zák. a podle § 13 a § 31a zák. č. 82/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů, popř. podle čl. 5 odst. 5 Úmluvy, jsou-li takové nároky, byť rozděleně, jak se tomu jeví být v daném případě, uplatňovány na základě shodných tvrzení.***

Generální klauzule

- **Zákon č. 82/1998 Sb.** - rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2530/2012 ze dne 24.4.2013:

Ačkoli žalobce označuje svoji žalobu jako žalobu na "ochranu osobnosti", měl se soud prvního stupně nejprve zabývat, v souladu s principem iura novit curia, zda nebylo na místě celou věc posoudit a rozhodnout podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění zákona č. 160/2006 Sb., který do tohoto zákona přinesl novelu v podobě náhrady vzniklé nemajetkové újmy, jíž se lze domáhat jako součásti náhrady škody způsobené při výkonu veřejné moci (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 14. 4. 2009, sp. zn. II. ÚS 1191/08). Přitom žalobce uplatnil svou žalobu u soudu 2. ledna 2008, tedy až po účinnosti této novely... [S]oudy obou stupňů měly dovést, že se zde, v části týkající se nezákonného vedení trestních řízení, jedná o otázku zda vznikla nemajetková újma při výkonu veřejné moci nezákonným rozhodnutím, která měla být následně posuzována v mezích zákona OdpŠk (lex specialis), a nikoli podle občanského zákoníku, jenž je ke zmíněnému OdpŠk zákonem obecným (lex generalis).

Ochrana proti difamacii

- **Ochrana vážnosti a cti** - absolutně nejfrekventovanější žaloby
- **Kolize** práva na svobodu projevu a práva na informace s právem na ochranu osobnosti
- Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 154/97 ze dne 9. 2. 1998:

*Při střetu základního politického práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy **základních práv, které stojí na stejné úrovni**, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla **nedůvodně dána přednost** před právem druhým. Tak to ostatně stanoví i čl. 4 odst. 4 Listiny, když ukládá orgánům aplikujícím právo, aby při této aplikaci **šetřily podstatu a smysl** základních práv.*

Ochrana proti difamacii

- **Princip proporcionality** – např. rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1016/2010 ze dne 31.1.2012:

*Je vždy nezbytné zkoumat míru (intenzitu) tvrzeného porušení základního práva na ochranu osobnosti (osobní cti a dobré pověsti), a to právě v kontextu se svobodou projevu a s právem na informace a se zřetelem na **požadavek proporcionality** uplatňování těchto práv (a jejich ochrany).*

- **Co, kdo, o kom, jak a proč (kdy a kde)**

Ochrana proti difamacii

- **Kategorizace informací dle charakteru informace:**
 - 1) **Skutková tvrzení** - mají **objektivní** povahu a jako taková je lze ověřit (**důkaz pravdy**)
 - 2) **Hodnotící úsudky** - vždy **subjektivní**, neboť jsou výrazem názorů toho, kdo hodnotící úsudek činí - **důkaz pravdy je vyloučen x povinnost prokázat základ kritiky** - např. nález ÚS sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005:

*Presumpcí ústavní konformity je chráněn toliko hodnotící úsudek, nikoli tvrzení faktů, která v míře, v níž sloužila za **základ kritiky, musí naopak důkazně prokazovat kritik sám.***

- **Kritika přípustná:** věcná, konkrétní a přiměřená (obsahem i formou) **x intenzivní exces** (míra expresivity ve značném nepoměru k cíli kritiky)

Ochrana proti difamacii

- **Ryze subjektivní hodnocení projevů politika** - nálezn Ústavního soudu sp. zn. IV.ÚS 1511/13, ze dne 20. 5. 2014:

*Požadavek na věcný základ kritiky je obtížně splnitelný tam, kde jde o **ryzí subjektivní názor** na konkrétní akty či projevy politika, např. **označení politického projevu za balast**. Ústavní soud **nemůže** tím, že by v posuzovaném případě rezignoval na ingerenci do rozhodovací činnosti obecných soudů, **připustit, aby se prostor pro svobodné šíření názorů a myšlenek zúžil natolik, že bude ve veřejném prostoru zapovězeno hodnotit projevy politických představitelů slovy jako "bezobsažná megalomanská spoušť banalit" či "tuny balastu"**, resp. že bude zapovězeno kritizovat politické představitele za "neschopnost věcně seznamovat veřejnost" s čímkoli, např. s děním v obci, jako v posuzovaném případě, a to bez ohledu na to, jakou povahu ony kritizované projevy politických představitelů budou mít.*

*Na uvedené názory má stěžovatel bezpochyby **právo**, a to **i kdyby byl jediný, kdo bude tímto způsobem** výroky konkrétní veřejně činné osoby **hodnotit**, resp. uvedené názory zastávat...*

Ochrana proti difamacii

Soudy tak nemohou být v takovýchto případech, resp. názorových polemikách, arbitry správnosti, relevance či vhodnosti uvedených názorů, neboť podobné výroky, jako nyní posuzované, mají charakter zcela subjektivních mínění, resp. hodnotových preferencí, které jsou z povahy věci ryze individuální a nelze je objektivizovat. I zcela věcný projev jednoho politika může jeho názorový oponent vnímat jako balast či banalitu, a naopak. Podobná vzájemná subjektivní hodnocení jsou ostatně předmětem a obsahem politických diskusí na všech úrovních politiky. Veřejná debata o veřejných věcech by měla podléhat, pokud jde o subjektivní názory v ní prezentované, pouze minimální míře zásahů ze strany veřejné moci (soudů). Je věcí příjemců informací (čtenářů, diváků), aby si o aktérech veřejné diskuse sami učinili obrázek, a to jak na základě formy, tak obsahu jimi prezentovaných názorů...

Výjimečná ingerence veřejné moci (tedy soudů v řízení na ochranu osobnosti) pak bude namíště pouze při zjevně excesivní formě prezentace názorů, typicky u vulgárních projevů. I zde je však vždy nutno hodnotit celkový kontext projevu.

Ochrana proti difamacii

- **Satira, parodie, karikatura** – usnesení ÚS sp. zn. I.ÚS 2246/12 ze dne 17.4.2014:

*Co se týče názoru, který stěžovatelka zjevně zastává, totiž že i na karikaturu nutno vztáhnout požadavek, aby byla pravdivá, přiměřená, podložená a přispívala k debatě ve veřejném zájmu, což se prý v daném případě nestalo, nezbývá než znovu poukázat na **specifika politické karikatury**, žánru na pomezí umění, satiry, kritiky a žurnalistiky, pro kterou je typické, že pomocí mnohdy ostré ironie a zveličování určitých charakterových a tělesných rysů karikované osoby kritizuje jeho politické chování. "Uměřený či korektní karikaturista" je termín, obsahující v sobě zřejmě stejný rozpor v samotném pojmu (contradictio in adiecto), jako shora uvedené slovní spojení "laskavá politická karikatura". Politická karikatura je naopak vždy hodnotovým soudem, **formou - z povahy věci - nelaskavé kritiky** mocných, kterou je ve svobodné společnosti jako užitečnou společenskou satiru nutno podporovat.*

Obiter dictum:

*Soudní rozhodnutí v obdobných věcech, dekretující de facto čemu se lidé ještě mohou smát nebo co je již obscénní a urážlivé, by naopak v drtivé většině případů znamenala neústavní omezení svobody projevu. Je **zejména na veřejnosti, a nikoliv na soudech**, aby zaujali stanovisko ke konkrétní politické karikatuře a k tomu, zda je autorovo hodnocení určité situace nevkusné, nebo naopak vtipné a přesvědčivé.*

PAROUBKOVY EROTICKÉ FANTAZIE

Díl č. 739

TAKÉ MÁTE TAK BUNDOU FANTAZIÍ? MÁTE VŽDY PO RUCI NĚCO NA UKLIDNĚNÍ? ROZVINOŽILY SE ANOŽINY? VŠECHNO SÁŽÍTE NA ÚTOČNOU ŘADU? A CO JAN TLEŠKÁČ?

DRAHÝ, NEVÍŠ JAK SE ŠTRASBURSKY
PÍŠE **HRK**

HRK

?

Š. MAREŠ

Ochrana proti difamacii

- **Usnesení ÚS sp. zn. II.ÚS 468/03 ze dne 25. 11. 2010:**

Obecné soudy ... dospěly ... k závěru, že předmětný projev, tj. kritika obsažená v komiksu, **přesáhl přípustnou intenzitu** takovou mírou, že zasáhl do osobnostních práv vedlejšího účastníka. Byť Ústavní soud neshledal v jednotlivostech všechna východiska uvedená v odůvodnění napadených rozhodnutí obecných soudů, musí opětovně připomenout, že není povolán posuzovat správnost napadených rozhodnutí.

Ústavní soud v projednávané věci uzavírá, že **neshledal závěry** učiněné v napadených rozhodnutích **jako závěry jednostranně upřednostňující** jedno z dotčených základních práv, tj. obecné soudy při interpretaci mezi přiměřené kritiky nedaly neoprávněně přednost ochraně osobnostních práv před ochranou práva na svobodu projevu. Závěry plynoucí z hodnocení okolností konkrétního případu odrážející se v posouzení střetu dvou základních práv, tak jak jsou zřejmé z přijatých rozhodnutí, je třeba považovat za výraz nezávislého soudního rozhodování, do kterého nemůže Ústavní soud zasahovat, neboť by tím zasahoval do pravomoci obecných soudů.

REZEE
SWADY

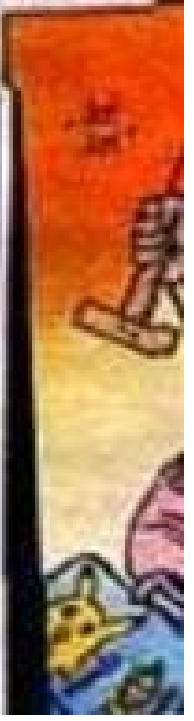
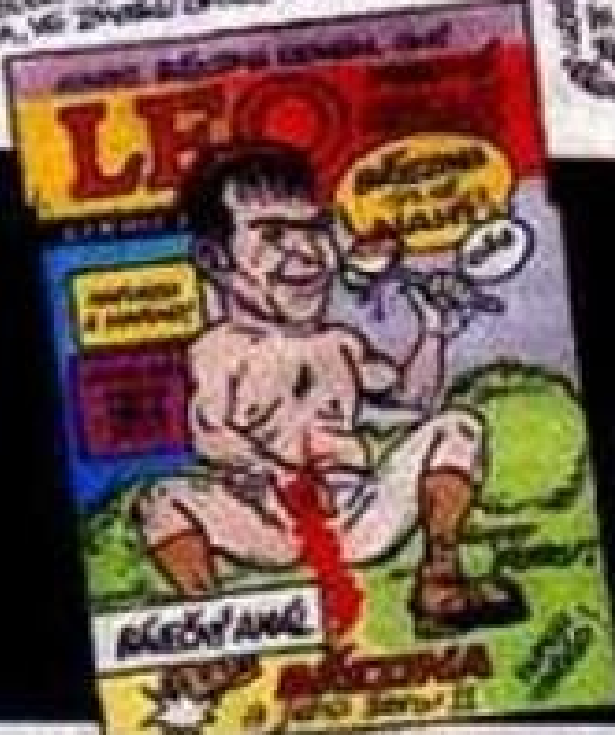
ZELENÝ RAOUL

NEKONEČNÝ PŘÍBĚH ČESKÉ
REPUBLIKY OČIMA UFONA

Nová
komiks

Člověk, který má zvláštní smysl pro humor a ironii, se snaží pochopit svět kolem sebe a jeho místo v něm. Jeho názory a postoje jsou často v rozporu s tím, co se děje v realitě.

Ufona je člověk, který se snaží být optimista a vidět jen dobré stránky života. Jeho pohled na svět je často velmi zjednodušený a naivní.

Republika, která má zvláštní smysl pro humor a ironii, se snaží pochopit svět kolem sebe a jeho místo v něm. Jeho názory a postoje jsou často v rozporu s tím, co se děje v realitě.

Ochrana proti difamací

- **Význam celkového vyznění informace** x „deformace informace“ – nález ÚS sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8.2.2000:

*Každé zveřejnění nepravdivého údaje nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv. Takový zásah je dán pouze tehdy, jestliže existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze. Významné musí vždy být to, aby **celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě.***

- *Příklad: dotace přes 10 milionů x 8 milionů*
- Stejně slovo může být dle **kontextu** skutkové tvrzení či hodnotící úsudek (např. *mafie*)

Ochrana proti difamací

- Kategorizace informací dle osoby dotčené zásahem:
 - 1) **Osoby veřejného zájmu (ve veřejných záležitostech x specifická ochrana soukromí)**
 - 2) **Běžní občané**

Ochrana proti difamacii

- Nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4.4.2005:

Práva na ochranu osobnosti se mohou samozřejmě domáhat i politikové a ostatní veřejně činné osoby, měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnocení jsou však v jejich případech mnohem měkčí ve prospěch novinářů a jiných původců těchto výroků.

- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005:

***Věcí veřejnou** jsou veškeré agendy státních institucí, jakož i činnost osob působících ve veřejném životě, tj. např. činnost politiků místních i celostátních, úředníků, soudců, advokátů, popř. kandidátů či čekatelů na tyto funkce; věcí veřejnou je ovšem i umění včetně novinářských aktivit a showbyznysu a dále **vše, co na sebe upoutává veřejnou pozornost**. Tyto veřejné záležitosti, resp. veřejná činnost jednotlivých osob, mohou být veřejně posuzovány. Při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami **platí z hlediska ústavního presumpce, že jde o kritiku ústavně konformní**. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace členů občanské společnosti na věcech veřejných.*

Ochrana proti difamacii

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2591/2011 ze dne 10.01.2013:

*Při kritice veřejné záležitosti vykonávané veřejně působícími osobami, platí z ústavního hlediska **presumpce o tom, že jde o kritiku dovolenou**. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace občanské společnosti na věcech veřejných. Má-li být svoboda projevu osoby kritizující v takových věcech omezena rozhodnutím soudu, je třeba, aby osoba dotčená prokázala, že kritika nebyla vyřčena v dobré víře nebo nešlo o „fair“ kritiku. Pokud jde o hodnotící soudy, **i přehánění a nadsázka, byť by byly i tvrdé, nečiní samy o sobě projev nedovoleným**. Ani nepřipadnost názoru kritika z hlediska logiky a podjatost kritika nedovolují samy o sobě učinit závěr, že kritik vybočil z projevu, který lze označit za fair. Pouze v případě, že jde o kritiku věcí či jednání osob vystupujících ve věcech veřejných, která **zcela postrádá věcný základ** a pro kterou nelze nalézt žádné zdůvodnění (paušální kritika), je třeba považovat takovou kritiku za vybočující z „fair“ projevu, a tedy za nedovolenou (obdobně srovnej např. nález Ústavního soudu ze dne 17. července 2007, IV. ÚS 23/05).*

Ochrana proti difamacii

- **Celebrity** - náleží ÚS sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15.3.2005:

*Osoby veřejně činné, tedy politici, veřejní činitelé, **mediální hvězdy** aj., musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané. **Důvod** tohoto principu je **dvojitý**. Jednak se tím **podporuje veřejná diskuze o veřejných věcech** a svobodné utváření názorů. Co největší bohatost diskuze o věcech veřejných by měla být státní mocí regulována jen v míře nezbytně nutné (srov. čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Současně tím stát akceptuje, že jeho **mocenský zásah** do svobody projevu, za účelem ochrany dobrého jména jiných občanů, by měl přijít **subsidiárně**, tedy pouze tehdy, pokud nelze škodu napravit jinak. Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzních a zavádějících názorů. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji, než cestou soudního řízení.*

Zdroj: http://www.lidovky.cz/soud-dal-vondrackove-sanci-na-vyssi-nahradu-za-clanky-o-psovi-p5x-/lide.aspx?c=A130124_161313_lide_vsv

Ochrana proti difamacii

- **Novináři** – rozsudek KS Brno sp. zn. 24 C 52/2003 ze dne 26.3.2008:

*Žalobce jako novináře lze za osobu veřejně činnou nepochybně považovat. Dokonce ve vztahu k žalobci osobně tak již dovodil i Ústavní soud ČR v nálezu sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005, dle kterého věcí veřejnou je i umění **včetně novinářských aktivit** a showbyznysu a dále vše, co na sebe strhává veřejnou pozornost. Je to ostatně zcela pochopitelné, neboť novinář veškerá v tomto směru rozhodná kritéria více než bezezbytku splňuje. **Vstupuje do společenské diskuze, poutá v ní na sebe společenskou pozornost** a z titulu svého postavení má **možnost ovlivňovat veřejné mínění** včetně možnosti veřejně polemizovat s kontroverzními či zavádějícími názory oponentů.*

Ochrana proti difamacii

- **Občanští aktivisté** – rozsudek KS Brno sp. zn. 24 C 91/2009 ze dne 26.3.2010:

*I soukromé osoby či sdružení se vystavují **dohledu, pokud vstoupí do arény veřejné diskuze** a účast ve veřejné diskuzi je tedy v tomto směru relevantním faktorem (např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věcech Nilsen a Johnsen proti Norsku ze dne 25.11.1999 či Jerusalem proti Rakousku ze dne 27.2.2001), byť promiskue tyto veřejně činné osoby či sdružení nespádají do stejné kategorie s politiky. **Žalobce jako občanského aktivistu lze v tomto ohledu za osobu veřejně činnou nepochybně považovat - vstupuje do arény veřejné diskuze, poutá v ní na sebe společenskou pozornost a svou činností se snaží ovlivňovat veřejné mínění.** Jakkoli tedy promiskue nespadá do stejné kategorie s politiky, naplňuje znaky nutné pro začlenění do kategorie osob veřejně činných a je povinen snášet (v porovnání s běžným občanem) širší spektrum zásahů do svých osobnostních práv co do rozsahu a přesnosti skutkových tvrzení i kritiky.*

Ochrana proti difamacii

- **Soudci** – nálezu slovenského ÚS sp. zn. II. ÚS 152/08 ze dne 15.12.2009:

*Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je kategorizácia adresátov kritiky. Stupeň dovolenej kritiky sa mení podľa charakteristiky adresáta. Hranice akceptovateľnej kritiky sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov. Ústavný súd akceptuje **trend smerujúci k posúvaniu pozície sudcov, ktorí stoja kdesi uprostred naznačeného kontinua smerom k politikom.***

Ochrana proti difamacii

- **Pedagogové** - rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2563/2009 ze dne 27.1.2011:

*Je nepochybné, že povolání pedagoga je spojeno s jeho veřejným působením, byť - např. oproti politikům – do značné míry limitovaným. Jistě je též pravdou, že na tyto pracovníky jsou kladeny též zvýšené odborné i morální nároky, takže v tomto smyslu **podléhají kontrole veřejnosti**, a to zejména té, která se s jejich prací setkává. Naproti tomu je však třeba zdůraznit **meze takového posuzování**, které je **nutno stanovit jako přísnější oproti veřejně obecně činným a známým osobnostem** (tj. politikům, umělcům apod.).*

- „Omluva za listopad“ – usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 3981/2013 ze dne 29.1.2014

Ochrana proti difamacii

- Snížená ochrana se však netýká **zjevných nepravd**
- usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 1174/2007 ze dne 29.11.2007:

*U veřejně činné osoby se **vyšší míra tolerance** při posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů uplatněných při kritice související s veřejnou činností, kterou taková osoba vykonává, **nevztahuje na nepravdivé údaje** o veřejně činné osobě.*

Ochrana proti difamacii

- **Garantováno legitimní očekávání ochrany vlastního soukromí** - zveřejnění fotografií ze soukromého života monacké princezny (von Hannover proti Německu):

*Rozhodujícím faktorem při posouzení kolidujících právních zájmů - ochrany soukromého života a svobody projevu - by měl být **příspěvek** publikovaných fotografií a článků **k diskusi o obecném zájmu**.*

- *von Hannover proti Německu (1), rozsudek, 24. 6. 2004, č. 59320/00*
- *von Hannover proti Německu (2), rozsudek, 7. 2. 2012, č. 40660/08*
- *von Hannover proti Německu (3), rozsudek, 19. 9. 2013, č. 8772/10*

Negrakta – Svandřák

„Křivdíte mi! Právě ty tři vily a šest milenek jsou nejlepším důkazem toho, že jsem na nějakou špinavou politiku neměl vůbec čas!“

www.reflex.cz . Nečas a Nagyová: Nešťastné partnerství. Foto: Fotomontáž Jan Ignác Říha

Nahá v tureckém hotelu!

Proč to udělala?

**BELEK (red) – Jiřina Bohdalová (77) seokoula ná-
 vřivněky letoviska Belek na turecké riviéře! Na
 balkoně hotelu, který byl zcela na očích obrově ná-
 vřivněky, se bezostyšně produkovala úplně nahá!
 hekrimující fotografie přišly do deníku Aha! čer-
 nák, který se v Beleku tehle doboou rekreoval se svou
 rodinou. „Nemohli jsme věřit vlastním očím. Viděli
 jsme, že v tom samém hotelu bydlí i paní Bohdalová
 a další herci, takže tam snad nějaký senávník turnaj
 či co, ale že ji spatříme správně dno na protáhlém
 balkoně nahou, by nás nemapadlo. Upěkl nás to se-
 beroucí.“ Fotky deníku Aha! posíl Lehou s tím, že si posíl-
 al i náhobkuváminutový videozáznam. „Viděly to i naše
 děti, které jsme ale rychle od obrově odložili.“ dodává
 čtenář. A deník Aha! zjišťe, že Jiřině dokonce v Tu-
 rceku za nahotu bratřila pokuta...
 Foto: na.aha.cz/3**

Nedělní Blesk celý v novém: Už **zítra!**

DVD+ BLESK
 Práci, práci, prácičky 3
 Jemná 58 Kč
 SOBOTA 4. srpna 2009 - 9 Kč VYDÁNÍ MORAVA

MESKARE
 99 Kč
59,90 Kč
 40% LEVNĚJŠÍ

Chlap s gulama u Berlusconiho: Topolánek!

Nahý!

Jsem to já, ale...

Právě teď se zlobí Berlusconi, aby se Berlusconi je podle svého přítele Topolánka, že není v obleku. (Foto: AFP)

PRÁVA (aut. ob. 100) — Město, ještě pat to by, tak pat toč chlap a gulama! Topolánek se zlobí, předsedám od Berlusconi, pat v televizních přenosích pat odměna miliónů od Berlusconiho muže. Ale a ještě a fotograf, který papežovi Antoniaho Zappala pořídil na jeho návštěvu prezidenta Berlusconiho. Samé to Berlusconi Topolánek a Lucio Turianovyma byli v oblečení. A 100 000 Kč včera přivázal, že nahý pat zlobit by měl být...

Berlusconiho muž pat nahý... (text continues with details of the incident and the man's reaction)

Topolánek... (text continues with further details about the man's situation and the media attention)

Berlusconi (170) Topolánek... (text continues with commentary on the political and social implications)

Fotka za miliony!
Exkluzivně

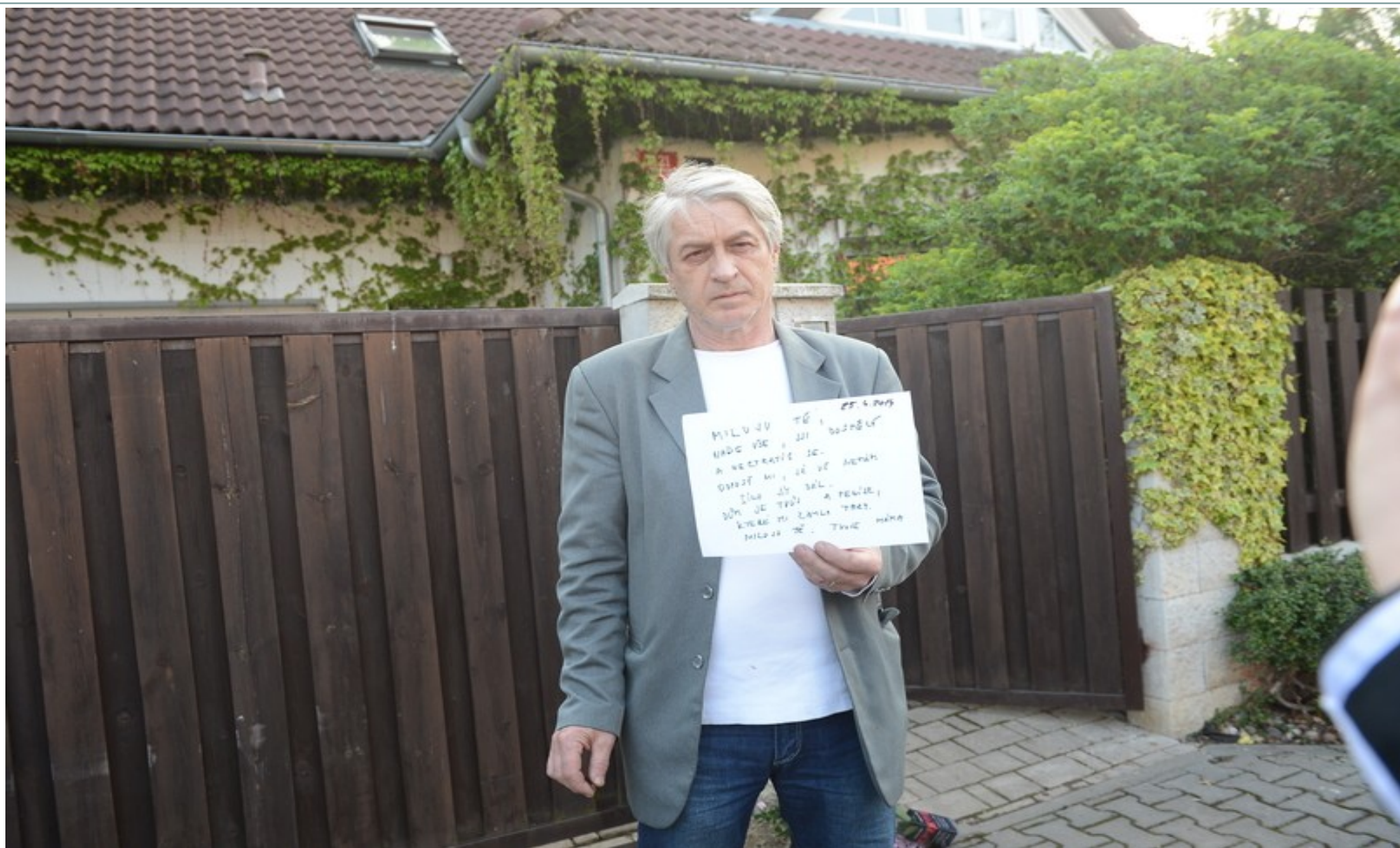
100 Kč (100 Kč na straně 2 a 3)

Ochrana proti difamacii

- **Osoby blízké osobám veřejného zájmu**
- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3770/2011 ze dne 12.12.2012:

*Ochrany podle ustanovení § 11 obč. zák. používají i takové **snímky nezletilého dítěte „celebrit“**, zachycující jeho každodenní a soukromou činnost, **na jejichž zveřejnění není dán obecný zájem**, a to i když je poskytl jejich zákonný zástupce, vedený pohnutkou přitáhnout pozornost veřejnosti ke své osobě.*

Josef Rychtář ukazuje vzkaz, který měla Iveta Bartošová napsat synovi Arturovi.

Zdroj: <http://www.novinky.cz/krimi/335537-rychtar-je-podezrely-z-ucasti-na-sebevrazde-bartosove.html>

Ochrana proti difamacii

- Usnesení ÚS sp. zn. I.ÚS 2246/12 ze dne 17.4.2014:

*I názor stěžovatelky, že zesměšněním manžela došlo k zásahu do jejího soukromí a její osobnostní sféry, proto nutno ve světle shora řečeného odmítnout. Pokud namítá, že nezastávala veřejnou funkci a přesto byla uvedeným způsobem karikována, nezbyvá než konstatovat, že **sama nepopírá svoji roli veřejně známé osoby, která aktivně vystupovala při politické podpoře svého manžela.** V tomto rámci došlo také k oznámení jejího těhotenství, jak uvedly i obecné soudy. Stěžovatelka byla tedy **nepochybně osobou veřejně značně známou a rozhodně se nestavěla do pozadí;** musí proto snést větší rozsah kritiky než občané veřejně nevystupující. Navíc měla v době publikace karikované kresby také **dostatek možností, jak mediálně prezentovat svůj nesouhlas** s názory, se kterými se neztotožňovala nebo které pociťovala jako útok na sebe nebo svého manžela. I z tohoto důvodu je soudní ochrana dobrého jména veřejně činných osob obecně realizována v mnohem menší míře než ochrana dobrého jména kohokoliv jiného, který nemá takové spektrum možností vstoupit do veřejné diskuse. Není žádným tajemstvím, že lidé, pohybující se zručně v politické, obchodní či umělecké oblasti neváhají využívat služeb různých public relations agentur.*

Ochrana proti difamacii

- **Kategorizace informací dle původce zásahu**
- **Média** (hlídací pes demokracie – public watch dog) a **opoziční politici** – privilegovaná skupina, **silnější** ochrana svobody projevu
- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8.2.2000:

*Podle názoru Ústavního soudu je nutno **respektovat určitá specifika běžného periodického tisku**, určeného pro informování nejširší veřejnosti (na rozdíl např. od publikací odborných), který v určitých případech **musí** - především s ohledem na rozsah jednotlivých příspěvků a čtenářský zájem - **přístupovat k určitým zjednodušením**, a nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. **Lze tedy stěží trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení** a klást tak na novináře - ve svých důsledcích - nesplnitelné nároky. Významné proto musí vždy být to, aby **celkové vyznění určité informace odpovídalo pravdě**.*

Ochrana proti difamacii

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2796/2005 ze dne 31.8.2006:

*Při posuzování, zda došlo k neoprávněnému zásahu do práva na ochranu osobnosti je nutno **respektovat určitá specifika běžného periodického tisku**, určeného pro informování nejširší veřejnosti (na rozdíl např. od publikací odborných), který se v konkrétních případech **musí** (především s ohledem na rozsah jednotlivých příspěvků a čtenářský zájem) **uchylovat k jistým zjednodušením**. Nelze bez dalšího tvrdit, že každé zjednodušení (či zkreslení) musí nutně vést k zásahu do osobnostních práv dotčených osob. V tomto případě **nelze trvat na naprosté přesnosti skutkových tvrzení** a klást tím ve svých důsledcích na novináře nesplnitelné nároky.*

Ochrana proti difamacii

- Usnesení ÚS sp. zn. III. ÚS 928/06 ze dne 24.4.2008:

*Novinářská svoboda zahrnuje i **možnost použití určité míry přehánění (nadsázky) či dokonce provokace** (Oberschlick proti Rakousku, Dalban proti Rumunsku, Přehled rozsudků ESLP č.10 roč. 1999, str. 217; De Haes a Gijssels proti Belgii; Fressoz a Roire proti Francii, Bladet Troms a Stensaas proti Norsku a další). Kromě poskytování "suchých" faktů může tisk proto "volit i jiné metody informování veřejnosti, a to v případě, cítí-li potřebu získat její pozornost k problematickému tématu či vyvolat veřejnou diskuzi...; za tímto účelem je pak **používána nadsázka, polemika, citově zbarvené, provokující, ba dokonce šokující výrazy**" (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2006, sp. zn. IV.ÚS 424/06).*

Ochrana proti difamacii

- **Vrcholní představitelé státní moci** – přísnější kritéria na projev (náleží ÚS sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005):

Ústavní soud má za to, že informace osob zastávajících vysoké ústavní funkce poskytované veřejnosti se nemohou opírat o zdroj v podobě ústního podání v podmínkách, které v každém rozumném člověku vyvolají přinejmenším podezření z toho, že osoba informaci poskytující mohla díky času, místu, popř. atmosféře nabýt dojmu, že nejde o žádnou závažnou informaci a tomu přizpůsobila míru pečlivosti.... Ústavní soud je přesvědčen o tom, že informace poskytované vysokými ústavními činiteli obsahující tak výbušný potenciál jako v tomto případě, by měly být seriózně ověřovány jejich odbornými aparáty předtím, než budou veřejně sdělovány, což se v daném případě evidentně nestalo... hodnotí Ústavní soud prokázaně vynaložené úsilí vedlejšího účastníka k ověření pravdivosti jeho následného výroku jako zcela neadekvátní vzhledem k difamačnímu potenciálu obsaženému v něm. Prokázané úsilí naopak hodnotí jako neadekvátní ve vztahu k možnostem vedlejšího účastníka ověřit si pravdivost informace. Vedlejší účastník se v té době mohl spolehnout na spolupráci obrovského administrativního aparátu, který pro něj zajišťoval nebo zajišťovat mohl podklady pro veřejná vystoupení.

Ochrana proti difamacii

- **Advokáti** - rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2591/2011 ze dne 10.01.2013:

*Uvedený předpis v rámci vymezení požadavků kladených na advokáty mimo jiné ve svém § 17 stanoví, že **advokát postupuje při výkonu advokacie tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu**; za tím účelem je zejména povinen dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže, přičemž pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže stanoví stavovský předpis ... V případě zmiňovaných předpokladů, jimž má advokát ve smyslu ustanovení § 17 zákona o advokacii (resp. příslušných ustanovení odvozeného stavovského předpisu) vyhovět (tedy s ohledem na posuzovaný případ - i pravidlům slušnosti, vážnosti a úcty k ostatním subjektům), však jejich nenaplnění, resp. nedodržení, je **důvodem možného sankčního postupu ve smyslu § 32 zákona o advokacii** z titulu posuzování možného kárného provinění, jež je tímto ustanovením chápáno jako závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi nebo advokátnímu koncipientovi tímto nebo zvláštním zákonem nebo stavovským předpisem. Ač není možné nikterak umenšovat nutnost respektovat při výkonu advokacie (ve smyslu významu tohoto institutu, jehož výklad byl podán výše) povinnosti advokátů stanovené zákonem o advokacii, resp. dalšími souvisejícími předpisy, **nelze dovozovat, že by advokát byl, na rozdíl od ostatních občanů, omezen v ústavně zaručených principech svobody projevu, resp. ve svém právu na kritiku.***

Zdroj: http://media.investicniweb.cz/photos/2012/01/24/7-10551-kmotr_.jpg

Ochrana proti difamacii

- **Osoby vykonávající práva a plnění povinnosti (zákonné licence)** - typicky účastníci, svědci a znalci z jiných řízení
- **Vyloučena neoprávněnost zásahu (okolnost vylučující protiprávnost) x exces**
- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1404/2006 ze dne 31.10.2006 (výroky "žalobkyně je zlodějka, krade a lže"):

Nelze odhlížet od emotivního pojetí jednání před soudem a s ohledem na průběh tehdejšího jednání, v němž byly probírány vzájemné rodinné vztahy mezi účastníky a slyšenými svědky, nebylo možno předmětný expresivní výrok žalované kvalifikovat jako vybočení z mezí její účastnické výpovědi.

Ochrana proti difamacii

- **Nepřímí původci zásahů – nedostatek pasivní věcné legitimace x exces**
- Dříve analogicky § 420 odst. 2 obč. zák – rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 2712/2005 ze dne 22.6.2006:

*Jestliže byl neoprávněný zásah do osobnostních práv fyzické osoby způsoben někým, kdo byl **použit** právníkem nebo jinou fyzickou osobou k realizaci činnosti této právnické či jiné osoby, přičítá se za použití analogie ustanovení § 420 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 853 obč. zák. neoprávněný zásah samotné fyzické či jiné právnické osobě. Soud se musí zabývat splněním předpokladů tohoto druhu odpovědnosti, a to že právnická osoba **vědomě použila** takové osoby a že taková osoba vědomě jednala, byla použita za právnickou osobu v rámci pověřením vymezené činnosti. Je-li totiž na základě zhodnocení všech okolností konkrétního případu – především **z hlediska místního, časového a věcného vztahu k plnění činnosti** – na místě závěr, že se činnost použité osoby již neděla v rámci pověřením vymezené činnosti, ale šlo o vybočení (exces) z tohoto rámce, o jednání za jiného z vlastní iniciativy a **ve vlastním zájmu**, postihují občanskoprávní sankce podle ustanovení § 13 obč. zák. přímo tuto použitou osobu. Právě tak, pokud předseda politické strany vysloví svůj názor na určitou událost a přitom zároveň **nejde o názor přijatý oprávněným orgánem politické strany**, odpovídá ve smyslu judikatury Nejvyššího soudu postižené fyzické osobě za neoprávněný zásah do osobnostních práv sám předseda politické strany, nikoli však politická strana sama. Takový výrok není totiž výrokem politické strany, a tedy ani předmětem její vlastní odpovědnosti podle ustanovení § 13 obč. zák. (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. listopadu 2001, sp. zn. 30 Cdo 79/2001).*

Ochrana proti difamacii

- Rozsudek KS v Brně sp. zn. 24 C 67/2006 ze dne 26.1.2007:

*Odpovědnost za výrok předsedy politické strany, který při obhajobě způsobu získání své funkce nepřípustnou kritikou protiprávně zasáhl do osobnostního práva žalobce dle § 11 a násl. obč. zák., nese sám předseda politické strany a nelze ji přenášet na politickou stranu, neboť výrok byl pronesen **ve vlastním zájmu** předsedy strany a zároveň nešlo o názor přijatý oprávněným orgánem politické strany.*

Ochrana proti difamacii

- § 2914 NOZ:

Kdo při své činnosti **použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka**, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však někdo při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud ho však tato jiná osoba nepečlivě vybrala nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.

Ochrana proti difamací

- Význam motivu zveřejnění (legitimní x nelegitimní) - nález ÚS sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005:

*Důležité pro zvážení legitimního zveřejnění informace je zkoumání motivu zveřejnění. Legimitu zveřejnění informace nelze dovodit pokud byla dominantně motivována **touhou poškodit** difamovanou osobu, pokud šířitel sám informaci nevěřil anebo pokud ji poskytl bezohledně, aniž by se řádně staral o to, zda je či není pravdivá.*

Ochrana proti difamacii

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1883/2013-735 ze dne 19.3.2014:

*Hodnotící soud ... nelze jakkoli dokazovat, je však nutné **zkoumat**, zda se zakládá na pravdivé informaci, zda forma jeho veřejné prezentace je přiměřená a zda zásah do práv dotčené osoby je nevyhnutelným průvodním jevem výkonu kritiky, tzn., zda **primárním cílem kritiky není hanobení dané osoby.***

Ochrana proti difamacii

- Rozsudek KS v Brně sp. zn. 13 Co 62/2011 ze dne 23.5.2013:

Kritika žalovaných navíc směřovala ke zcela legitimnímu cíli, který vyjádřil již Ústavní soud v nálezu ze dne 8.12.2004 tak, že „...prostředí univerzit bylo třeba – za aktivní účasti studentů a nového vedení vysokých škol – zásadně a urychleně změnit...“. Při závěru, že kritika adresovaná žalobci byla založena na pravdivém základu, že byla ve smyslu judikaturou přijatých a výše uvedených zásad kritikou přiměřenou a že vedla k legitimnímu cíli, by vyhovění žalobě, tedy uložení povinnosti omluvy žalovaným, znamenala popření obecně platné zásady, že omezení svobody projevu v demokratické společnosti musí být nezbytné.

Ochrana proti difamacii

- **10-ti stupňový test difamace** -nález ÚS sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11.11.2005:

Tvrzená difamační fakta je třeba vždy posuzovat komplexně pod zorným úhlem mnoha hledisek, která lze vyjádřit v následujících bodech (shodně viz Amicus Curiae Opinion Benátské Komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011):

1. **Závažnost obvinění.** Čím závažnější obvinění je, tím více byla veřejnost dezinformována a difamovaná osoba poškozena, pokud tvrzení není pravdivé.
2. **Povaha informace** a uvážení, do jaké míry je předmětný problém **záležitostí veřejného zájmu.**
3. **Zdroj informace.** Někteří šířitelé informace nemají přímou znalost o události. Někteří mají vlastní důvody rozmělnit informaci anebo jsou placeni za své příběhy.
4. Vynaložené úsilí a konkrétní kroky k **ověření pravdivosti** informace.

Ochrana proti difamacii

5. **Status informace.** Obvinění již může být předmětem vyšetřování, které vyžaduje ohledy.

6. **Naléhavost záležitosti.** Zprávy jsou často komoditou podléhající rychlé zkáze.

7. Zda byl žádán **komentář od stěžovatele (žalobce)**. Ten může mít informace, kterými jiní nedisponují nebo které nesdělili. Oslovení stěžovatele (žalobce) nemusí být vždy nutné.

8. Zda médii šířené sdělení obsahovalo podstatu události viděné **očima stěžovatele (žalobce)**.

9. **Tón sdělení** šířeného médii. Původce mediálně šířené informace může iniciovat diskusi nebo vyšetřování. Nemusí prezentovat obvinění jako sdělování faktu.

10. **Okolnosti zveřejnění** včetně jeho **načasování**.

Podmínky odpovědnosti za zásah

- Specifické – **objektivní princip** - nevyžaduje se zavinění a v podstatě ani vznik újmy:
 - 1) **Neoprávněný zásah** – rozpor s objektivním právem
 - 2) **Objektivní způsobilost zásahu porušit nebo jen ohrozit osobnost**
 - 3) **Kauzalita** mezi neoprávněným zásahem a porušením nebo jen ohrožením osobnosti

Podmínky odpovědnosti za zásah

- Usnesení ÚS sp. zn. IV. ÚS 315/01 ze dne 20.5.2002:

*Pokud stěžovatel zdůrazňuje absenci zavinění na své straně, je tato námitka, uplatněná až v řízení o ústavní stížnosti, právně irelevantní. Odpovědnost stanovená v ustanovení § 13 občanského zákoníku je **odpovědností objektivní**, což znamená, že občanskoprávní sankce vzniká na objektivním základě, její nastoupení **nevyžaduje zavinění**, a tato odpovědnost nemůže být proto vyloučena ani důkazem omluvitelného omylu apod. Vzniklá nemajetková újma na osobnosti postižené fyzické osoby je pro ni stejně závažná bez ohledu na to, jednal-li původce zásahu zaviněně či nikoliv. **Subjektivní prvek zavinění má význam toliko při určování výše náhrady nemajetkové újmy dle odst. 3 citovaného ustanovení (srov. dikci "k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo").***

Podmínky odpovědnosti za zásah

- Rozsudek NS sp. zn. 28 Cdo 1234/2002 ze dne 21.8.2003 (tisková zpráva zaslána do ČTK, avšak ČTK ji vůbec nepoužila):

*Odvolací soud ve svém právním závěru nekladl totiž důraz na to, že je rozhodné, zda se pronesené (sdělené) údaje dostaly na veřejnost nebo **mohly se** v důsledku jednání subjektu zásahu **dostat na veřejnost** (srov. Sborník III. Nejvyššího soudu, SEVT, Praha 1980, str. 199), ale naopak za rozhodné pokládal to, zda v daném případě Č. t. k. si jen zprávu přečetla a žádnou pasáž z ní nepublikovala, takže podle názoru odvolacího soudu tu chyběl základní předpoklad, tedy zveřejnění zprávy. V tomto smyslu jde o názor lišící se od závěrů z citované uveřejněné a ustálené judikatury.*

Podmínky odpovědnosti za zásah

- Usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 3377/2011 ze dne 30.07.2013:

*Obiter dictum uvedené v usnesení sp. zn. I ÚS 1919/2008, jakkoliv je z povahy věci pro obecné soudy nezavazující (srov. náleze ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. IV. ÚS 301/05, podle něhož usnesení nejsou považována za závazná ani pro Ústavní soud, ani za obecně precedenčně významná), neposuzuje **teorii ztráty šancí** jinak než **jako otázku příčinné souvislosti**. I doktrinálně je převažující názor, že v oblasti ochrany osobnosti **nepředstavuje ztráta šancí jako taková újmu odškodnitelnou z titulu ochrany osobnosti** (srov. Holčapek, T.: *Dokazování v medicinskoprávních sporech*. Praha, Wolters Kluwer ČR, a.s., s. 179, nebo Ryška, M. *Způsobilst zásahu přivodit újmu na zdraví a teorie ztráty šancí*, uveřejněno dne 2. 9. 2012 na www.pravo-medicina.sk).*

Test proporcionality

- **Zásah do osobnostních práv: oprávněný x neoprávněný**
- **Test proporcionality** - ústavněprávní metoda
- Prostředek k řešení **kolizí** práv a hodnot

Test proporcionality

- Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12.10.1994:

*K **omezení** základních práv či svobod, i když jejich ústavní úprava omezení nepředpokládá, může dojít **v případě jejich kolize**. Základní je v této souvislosti maxima, podle které základní právo či svobodu **lze omezit pouze v zájmu jiného základního práva či svobody**. V případě závěru o opodstatněnosti priority jednoho ze dvou v kolizi stojících základních práv, je nutnou podmínkou konečného rozhodnutí rovněž **využití všech možností minimalizace zásahu** do druhého z nich. Tento závěr lze odvodit i z **ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod**, a sice v tom smyslu, že základních práv a svobod musí být šetřeno nejenom při používání ustanovení o mezích základních práv a svobod, nýbrž analogicky rovněž v případě jejich omezení v důsledku jejich vzájemné kolize.*

Test proporcionality

- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 353/04 ze dne 16.6.2005:

*Při střetu dvou základních práv musí obecné soudy nejprve **rozpoznat, která** základní práva jednotlivých účastníků sporu jsou **ve hře**, a poté, s přihlédnutím ke všem rozhodným okolnostem daného případu, musí soudy rozhodnout tak, aby, je-li to možné, zůstalo **zachováno z obou** základních práv **co nejvíce**, a není-li to možné, pak **dát přednost** tomu základnímu právu, v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti, resp. obecný princip.*

Test proporcionality

- Nález ÚS sp. zn. IV. ÚS 23/05 ze dne 17.7.2007:

*Vždy platí, že je třeba **vážít** konkurující statky **s ohledem na konkrétně skutkově utvořený základ**, a to v tom smyslu a tak, aby oba konkurující si statky byly v co největší míře zachovány, a nelze-li tomuto požadavku vyhovět, je třeba zdůvodnit zásah do jednoho z konkurujících si statků, a to **při uplatnění principů proporcionality**.*

Test proporcionality

- Metodologicky postaven na 3 krocích:
 - 1) **Hledisko vhodnosti** - cílem je posouzení **způsobilosti** zvoleného prostředku **dosáhnout** sledovaného **účelu**
 - 2) **Hledisko potřebnosti (hledisko minimalizace zásahu)** - sleduje analýzu plurality možných prostředků způsobilých dosáhnout sledovaného účelu, z nichž je pak zapotřebí **zvolit takový** prostředek, **který** ústavně chráněnou hodnotu **omezuje v míře nejmenší**
 - 3) **Poměrování (zvažování)** - **porovnávání závažnosti** v kolizi stojících práv a zájmů, a to i vzhledem k akceptované hierarchii hodnot

INFORMAČNÍ SYSTÉM MASARYKOVY UNIVERZITY

Veřejné služby Informačního systému

- IS MU

IS.MUNI.CZ

AUTENTIZOVANÝ

E-PŘIHLÁŠKA

OBCHODNÍ CENTRUM

ABSOLVENTSKÁ SÍŤ

ELPORTÁL

REPOZITÁŘ

NÁŠ SYSTÉM

Osobní administrativa Informačního systému MU (návodů níže)

WWW stránky Masarykovy univerzity

Lidé

- Vyhledávání osob a vyhledávání pracovišť
- Absolventi a archiv závěrečných prací
 - klíčová slova abecedně
 - vhledat či ověřit číslo diplomu
- Vkládání souboru do Úschovny osobě z MU
- Telefony, e-maily a místnosti na fakultě
- Ověření statutu studenta dle průkazu MU

Dokumenty a soubory

- Fulltextové vyhledávání
- Dokumentový server (úřední desky, zápisy atd.)
- Studijní materiály
- Nové: Záložky
- Publikace: [Jednoduché vyhledávání](#) • [Pokročilé vyhledávání](#)

Studium

- Studijní programy, obory a směry
- Počty studentů | Katalog předmětů
- Harmonogramy semestru | Rozvrh

Projekty

E-PŘIHLÁŠKA KE STUDIU

- e-přihláška na MU (podání přihlášky ke studiu)
- Nahlédnutí do přihlášky (stav přihlášky, zkouška a výsledek řízení)
- Obory, do kterých se právě přijímá
- Informace o Testu studijních předpokladů
- Vyzkoušejte si [TSP nanečisto](#) • [Diskuse](#)

OBCHODNÍ CENTRUM

- Obchodní centrum – vzdělávejte se s MU
- Běžné předměty • Kurzy
- Jazykovka při FF • ČZV pro zisk Bc./Mgr.
- Přípravky ke zkouškám
- Knihy
- Fakulty: [PrF](#), [LE](#), [PřF](#), [FF](#), [PdF](#), [ESF](#), [FI](#), [FSS](#), [FSpS](#)

ABSOLVENTSKÁ SÍŤ

- Absolventská síť – setkejte se se známými ze studii

E-LEARNING

- ELPORTÁL – e-learning na MU
- Multimédia • Prezentace
- Inspirace: [Zkušenosti](#) • [Tipy](#) • [Novinky](#)
- Výukové publikace
- Kontakt: [e-technici](#)

ISSN 1802-128X

Test proporcionality

- **Přípustnost „nezákonného“ důkazu** (audio či audiovizuální záznam, obrazový snímek bez souhlasu)
- **Restriktivní přístup** - rozsudek NS sp. zn. 21 Cdo 1009/98 ze dne 21.10.1998 (Rc 39/99):

*Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, **soud takový důkaz jako nepřípustný neprovede. Nepřípustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.***

Test proporcionality

- **Hledání výjimek** – např. rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 64/2004 ze dne 11.5.2005:

*Hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla **nemají charakter projevů osobní povahy**; **důkaz** zvukovým záznamem takového hovoru proto **není** v občanském soudním řízení **nepřípustný**.*

Test proporcionality

- **Správní a trestní judikatura (proporcionalita):**
- Usnesení NS sp. zn. 5 Tdo 459/2007 ze dne 30.5.2007 (R 7/2008):

*S ohledem na ustanovení § 89 odst. 2 tr. ř. **zásadně nelze vyloučit možnost**, aby byl k důkazu použit i zvukový záznam, který byl pořízen soukromou osobou bez souhlasu osob, jejichž hlas je takto zaznamenán... **Přípustnost** takového důkazu je však nezbytné vždy **posuzovat též s ohledem na respektování práva na soukromí** zakotveného v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.*

Test proporcionality

- Usnesení NS sp. zn. 3 Tdo 1340/2009 ze dne 25.11.2009:

*Podle rozhodnutí publikovaného pod č. 7/2008 Sb. rozh. tr. může za důkaz sloužit vše, co může přispět k objasnění věci, tedy s ohledem na ust. § 89 odst. 2 tr. ř. **nelze apriori vyloučit možnost, aby byl k důkazu použit i zvukový záznam pořizovaný soukromou osobou bez souhlasu** osoby, jejíž hlas je takto zaznamenán. Ust. § 88 se zde neuplatní, a to ani analogicky, neboť upravuje odlišnou situaci, a sice zaznamenávání hlasového projevu orgány činnými v trestním řízení, které musí nutně splňovat přísnější kritéria. **Přípustnost** takového důkazu je však vždy nezbytné **posuzovat též s ohledem na respektování práva na soukromí** zakotveného v čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Jde o situaci, kdy zde dochází k určité kolizi chráněných zájmů. V posuzovaném případě ovšem soudy **správně upřednostnily zájem na ochraně společnosti před závažnou trestnou činností**, když nahrání hlasových projevů obviněného D. realizoval svědek D. G. proto, aby tak **v tísní zadokumentoval nezákonné jednání** obviněného.*

Test proporcionality

- Rozsudek NSS sp. zn. 8 Afs 40/2012 ze dne 31.10.2013:

*V řízení o správním **deliktu je přípustné využít jako důkaz nahrávku telefonního hovoru** mezi obchodním manažerem dodavatele a pracovníkem odběratele ke zjištění, zda byly uzavřeny a plněny zakázané dohody o přímém určení cen pro další prodej, které mohly vést k narušení hospodářské soutěže (ve smyslu § 3 odst. 1 a odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže). Je však třeba v každém konkrétním případě zohlednit, že dochází ke **střetu ústavně chráněných zájmů**, a sice zájmu na ochraně soukromí a osobnostních práv účastníků telefonního hovoru a zájmu společnosti na objasnění a potrestání deliktního jednání (k čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod). Přitom může být významné, zda je takto získaný důkaz základem pro zjištění skutkového stavu, či zda pouze podporuje skutková zjištění vyplývající z jiných důkazů. Rovněž je třeba hodnotit, zda byla nahrávka telefonního hovoru pořizena z iniciativy správního orgánu v rámci trvalejšího monitoringu aktivit soutěžitele a zda nebyla využita k jinému účelu, než ke kterému byla pořizena.*

Test proporcionality

- Usnesení německého Spolkového ústavního soudu ze dne 9. října 2002 ve spojených věcech pod sp. zn. 1 BvR 1611/96, 1 BvR 805/98:

*Udržení fungujícího soudnictví a úsilí o materiálně pravdivé rozhodování jsou **důležitým zájmem obecného blaha.***

Obecná osobnostní práva nejsou zaručena bezpodmínečně, neboť je omezuje ústavní pořádek v širším smyslu, ke kterému se řadí také procesní předpisy upravující dokazování (získávání a hodnocení důkazů). Zda je zásah do základního práva oprávněný, se řídí výsledkem úvahy mezi použitím odporujícími osobnostními právy na straně jedné a pro použití mluvícím právním zájmem na straně druhé, tj. **výsledkem poměřování v rámci testu proporcionality.** V civilním řízení není vyloučena situace, kdy zájem na provedení důkazu dostane zvláštní význam pro realizaci práva jedné strany.

Test proporcionality

- **NOZ – zákonná licence + podmínka proporcionality:**

- § 88 NOZ:

(1) **Svolení není třeba**, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí **k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob.**

(2) Svolení není třeba ani v případě, když se podobizna, písemnost osobní povahy nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu.

Test proporcionality

- § 90 NOZ:

Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu **nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.**

Test proporcionality

- **1. hledisko (hledisko vhodnosti, způsobilost dosáhnout účelu):**
 - **nadbytečnost důkazu** (nemá potenci prokázat či vyvrátit relevantní skutkové tvrzení nebo má prokázat již prokázané)
 - neprovedení důkazu pro nadbytečnost má přednost před event. neprovedením důkazu pro nepřípustnost

Test proporcionality

- **2. hledisko (hledisko potřebnosti, minimalizace zásahu):**

- je-li možnost prokázat tvrzení **jiným důkazním prostředkem**, v zájmu minimalizace zásahu do základních práv by měl soud takový přípustný důkaz upřednostnit

Test proporcionality

- **3. hledisko (poměrování v kolizi stojících práv a hodnot) :**

Stalking (rozsudek KS Brno sp. zn. 24 C 26/2009):

*Pokud někdo **soustavně zasahuje do cizího soukromí**, pak se nemůže v tomto rámci s úspěchem dovolávat ochrany vlastního soukromí, a to tím spíše, je-li takové „**soukromí**“ **zachycováno na veřejných prostranstvích** (ulice, prostor pod okny domu), na nichž nelze o existenci soukromí prakticky hovořit, a je-li takto dokumentováno jeho vlastní nezákonné jednání. Za této situace proto nelze výkonu práva na ochranu soukromí žalovaného přiznat dle § 3 odst. 1 obč. zák. právní ochranu, neboť takový výkon práv by nepřiměřeně a šikanózně zasahoval do práv a oprávněných zájmů jiných a byl by také v rozporu s dobrými mravy (byl by, objektivně vzato, neslušný). **Závěr o přípustnosti provedení důkazu je třeba přijmout tím spíše, že žalobkyně již dříve nedosáhla právní ochrany před jednáním žalovaného právě v důsledku neunesení břemene osvědčení svých tvrzení o takovém jednání...** Za situace, kdy žalobkyně právě s poukazem na neunesení břemene osvědčení svých tvrzení o jednání žalovaného nedosáhla požadované soudní ochrany před tímto jednáním prostřednictvím předběžného opatření, tedy nepochybně **vzrostla legitimní potřeba žalobkyně dokumentovat si takové nezákonné jednání a zajistit si tím potřebné důkazy** o jednání žalovaného pro účely soudního řízení ve věci samé.*

Katalog prostředků ochrany

- § 13 OZ (**demonstrativní výčet** – „zejména“):

(1) Fyzická osoba má právo se zejména domáhat, aby bylo **upuštěno** od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly **odstraněny** následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno **přiměřené zadostiučinění**.

(2) Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na **náhradu nemajetkové újmy v penězích**.

(3) Výši náhrady podle odstavce 2 určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo.

Katalog prostředků ochrany

- V praxi 4 typy žalob:
 - 1) Zdržovací žaloba
 - 2) Odstraňovací žaloba
 - 3) Satisfakční žaloba
 - 4) Přípustnost určovací žaloby (nemusel být naléhavý právní zájem na určení)
- Výhody: úprava koncentrovaná a jednotně postavená na **objektivní odpovědnosti**

Katalog prostředků ochrany

- § 82 odst. 1 NOZ (**taxativní** výčet):

Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu **upuštěno** nebo aby byl **odstraněn** jeho následek.

- Omezeno jen na 2 typy:
 - 1) Zdržovací žaloba
 - 2) Odstraňovací žaloba

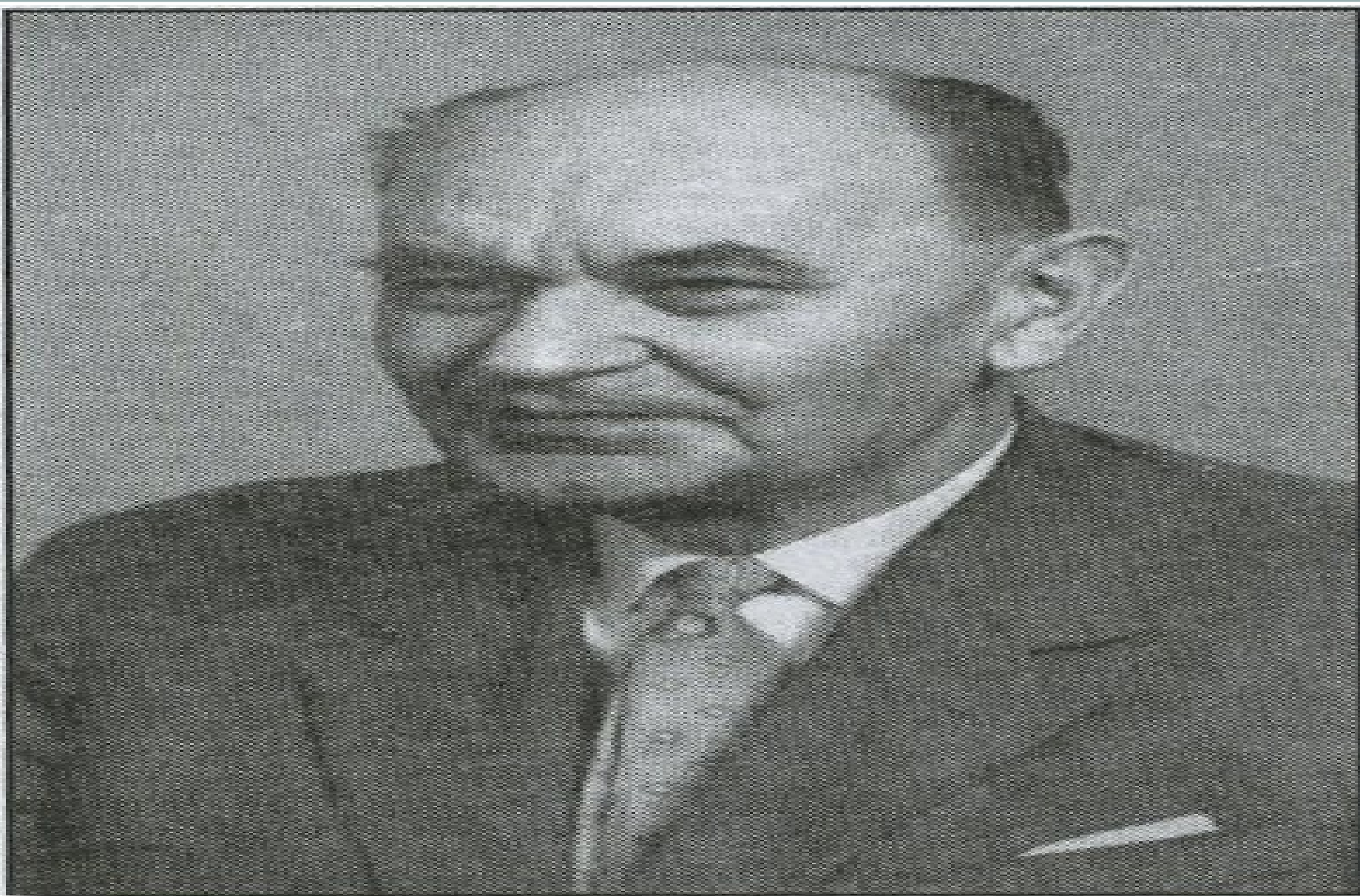
Katalog prostředků ochrany

- **Zdržovací žaloba:**
 - v praxi často podávány nedůvodně (jednorázové zásahy)
 - **podmínka úspěchu:** trvání zásahu nebo reálná hrozba opakování v budoucnu
- **Odstraňovací žaloba** - odstranění **zdroje** závadných následků či závadného stavu

Zdroj: <http://img.geocaching.com/cache/b013242c-94d4-439e-a214-1b11fef9ac3c.jpg>

Zdroj: <http://www.archeologienadosah.cz/sites/default/files/filip.jpg>

Katalog prostředků ochrany

- *"Pro mě bylo setkání se seriálem Návštěvníci na obrazovce šok. Když jsem viděla na obrazovce akademika Filipa, bylo mi mého manžela strašně líto."*

(Alena Filipová , vdova po akademikovi Janu Filipovi)

- *"Pamatuji se na to dodnes, ona se rozhodla, že nám vysílání znemožní."*

(dramaturgyně Jarmila Turnovská)

- *„Každý, kdo v seriálu vyslovil jméno Filip, musel dodatečně nadabovat slovo Richard. Stálo to kolem sto tisíc korun, ale myslím, že jsme to udělali velmi dobře. Natočil jsem spoustu věcí, ale v životě jsem se s něčím takovým nesetkal."*

(režisér Jindřich Polák)

- *"Existují případy, kdy se musela například vystříhnout nějaká scéna nebo pozastavit celý film, ale aby se muselo takto trapně změnit jméno, to neznám."*

(filmový kritik Tomáš Baldýnský)

Katalog prostředků ochrany

- **Postmortální ochrana:**

- § 15 OZ:

Po smrti fyzické osoby přísluší uplatňovat právo na ochranu její osobnosti **manželu nebo partnerovi a dětem**, a není-li jich, jejím **rodičům**.

- § 82 odst. 2 NOZ:

(2) Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat **kterákoli z osob jemu blízkých**.

- § 83 NOZ:

(1) **Souvisí-li** neoprávněný zásah do osobnosti člověka **s jeho činností v právnické osobě**, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato právnická osoba; za jeho života však jen jeho jménem a s jeho souhlasem. Není-li člověk schopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, není souhlasu třeba.

(2) **Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat**, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno a aby byly odstraněny jeho následky.

Katalog prostředků ochrany

- **Určovací žaloba:**

Komentář - jen při existenci **naléhavého právního zájmu** (§ 80 OSŘ)

x konstatování porušení práva - jiný způsob satisfakce (§ 2951 odst. 2 NOZ) – **satisfakční žaloba**

- **Satisfakce již nejsou založeny na objektivní odpovědnosti !!!** (jednotná úprava závazků z deliktů)

Náhrada nemajetkové újmy

- NOZ se hlásí k PETL x fakticky rozpor (**škoda vs. újma**) – viz § 2894 NOZ:

(1) Povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě **újmy na jmění (škody)**.

(2) Nebyla-li povinnost odčinit jinému **nemajetkovou újmu** výslovně **ujednána**, postihuje škůdce, jen **stanoví-li to zvlášť zákon**. V takových případech se povinnost nahradit nemajetkovou újmu poskytnutím zadostiučinění posoudí **obdobně podle ustanovení o povinnosti nahradit škodu**.

X čl. 2:101 PETL:

Škoda je **majetkovou nebo nemajetkovou újmu** zákonem chráněného zájmu.

Náhrada nemajetkové újmy

- Satisfakční povinnost obecně založena na **presumovaném nedbalostním zavinění** – viz § 2894 odst. 2, věta druhá NOZ ve spojení s:

- § 2910 NOZ:

Škůdce, který **vlastním zaviněním** poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do **absolutního práva** poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

- § 2911 NOZ:

Způsobí-li škůdce poškozenému škodu porušením zákonné povinnosti, **má se za to, že škodu zavinil z nedbalosti.**

Náhrada nemajetkové újmy

- **Náhrada při újmě na přirozených právech člověka**
- § 2956 NOZ:

Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části tohoto zákona, **nahradí škodu i nemajetkovou újmu**, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené **duševní útrapy**.

Náhrada nemajetkové újmy

- **Způsob satisfakce** - § 2951 odst. 2 NOZ:

Nemajetková újma se odčiní **přiměřeným zadostiučiněním**. Zadostiučinění musí být poskytnuto **v penězích**, nezajistí-li jeho **jiný způsob** skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy.

- **Přes zavádějící formulaci není uzákoněna priorita finanční satisfakce!**

Náhrada nemajetkové újmy

- **Jiný způsob satisfakce** - omluva, svépomoc, konstatování (určení) porušení práva, jiné rozhodnutí
- **Omluva** - soukromá nebo veřejná (adekvátnost obsahu i formy, vykonatelnost)
- **Obsah omluvy** - musí odpovídat zásahu, pozor na slova typu „*velice lituji, slibuji, že už nikdy neudělám...*“
- **Forma omluvy** - proporcionalita mezi zásahem a satisfakcí

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 23 Cdo 4669/2010 ze dne 28.8.2012 (nekalá soutěž):

*Je-li žalobní petit přesný, určitý a srozumitelný, soud neporuší ustanovení § 155 odst. 1 o. s. ř. nebo ani jiné zákonné ustanovení, jestliže **použitím jiných slov** vyjádří ve výroku rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude formulován výrok jeho rozhodnutí; případným **návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán**. Při formulaci výroku rozhodnutí soud samozřejmě musí **dbát, aby vyjadřoval (z obsahového hlediska) to, čeho se žalobce žalobou domáhal**; překročit žalobu a přisoudit něco jiného nebo více, než čeho se žalobce domáhal, může jen tehdy, jestliže řízení bylo možné zahájit i bez návrhu nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Soud tak **může např. upravit znění navržené omluvy tak, aby odpovídala prokázanému závadnému jednání žalovaných a smyslu institutu omluvy jako takovému**. Může tedy vypustit určité slovní spojení či celou větu či znění omluvy zkonkretizovat.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek KS v Ostravě sp. zn. 23 C 3/97 ze dne 15.4.1997, SR 6/1997:

*Přiměřeným zadostiučiněním nemůže být omluva pronášena za takových okolností, že **teprve z ní se určitá část veřejnosti dozví** o zásahu do osobnostních práv, o němž by se jinak nedozvěděla a jenž by tedy do té doby nemohl vážnost postižené fyzické osoby v očích dané části veřejnosti snížit.*

Slovenský týdeník musel zveřejnit omluvu na 54 stránkách

Žilinský soud vynesl zvláštní rozsudek, kvůli kterému musel časopis Plus 7 dní zveřejnit omluvu na 54 stránkách. Soudní rozhodnutí se týká sporu mezi týdeníkem a bývalým poslancem Slovenské národní strany Štefanem Zelníkem, přičemž žalující stranou byl exposlanec.

Tak vypadá jedna z 54 stránek, na kterých je uveřejněná omluva.

124

ROZHODNUTIE SUDU

PLUS 7 DNÍ

Ospravedlnenie MUDr. Stefanovi Zel- níkov a ZILPO, s.r.o. Dňa 22 10 2009 bol

středa 26. března 2014, 14:59

▲ Tak vypadá jedna z 54 stránek, na kterých je uveřejněná omluva.

FOTO: Plus 7 dní

Článek, který byl předmětem sporu, vyšel v roce 2009, měl

Náhrada nemajetkové újmy

- **Svépomoc** - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2004, sp. zn. 30 Cdo 157/2004:

*Je-li účelem zadostiučinění podle § 13 občanského zákoníku reparace následků zásahu do osobnostní sféry fyzické osoby, pak předpoklad poskytnutí takového zadostiučinění může modifikovat skutečnost případného **zhojení následku** zásahu v té či oné míře tím, že jistou formu **zadostiučinění si fakticky poskytne sám poškozený**, a to na úkor zájmů škůdce, např. ve formě následného a jinak neakceptovatelného verbálního nebo brachiálního útoku, apod. V takovýchto případech je třeba porovnat míru dotčení osobnosti fyzické osoby, a tomu odpovídající předpoklad přiměřenosti satisfakce s tím, do jaké míry byl nárok na satisfakci suplován případnou "svémocí" poškozeného.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek KS v Brně sp. zn. 24 C 36/2008 ze dne 30.1.2009:

*Zpravodajství o natolik závažné události, jakou záměna dětí spojená s takto silným lidským příběhem nepochybně je, mělo svou informační hodnotu pro společnost a plnilo i preventivní funkci, když po zveřejnění věci došlo ke zpřísnění preventivních opatření v celé řadě zdravotnických zařízení... Jinou věcí je však otázka **opakovaného pobírání honorářů ze strany jednoho z rodičovských párů za poskytování soukromí médiím ...** Tato skutková zjištění jsou proto právně významná nikoli pro závěry soudu o rozsahu a intenzitě vzniklé nemajetkové újmy, jak byly učiněny výše, ale pro závěr soudu, že oba žalobci jsou **schopni zajistit si za svou újmu tímto způsobem částečnou satisfakci svépomocí...** Je proto v těchto souvislostech nutno zhodnotit určitý postoj obou žalobců, kterým deklarují, že jsou schopni se svou nepochybně traumatizující situací naložit svépomocí částečně i ku prospěchu svému.*

Náhrada nemajetkové újmy

- **Jiné rozhodnutí** - usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 4003/2011 ze dne 29.11.2012:

*Právní úprava ochrany osobnosti fyzické osoby tvoří určitou hierarchii; civilní právo umožňuje dohodu stran konfliktu o zásahu a o jeho satisfakci, svépomoc postíženého, ochranu pomocí státního orgánu a jeho rozhodnutím, při určité úrovni společenské nebezpečnosti skutku pak ochrana přerůstá do řízení trestněprávního či přestupkového. **Satisfakce je postížené osobě poskytnuta každou formou použité obrany, přičemž potrestáním škůdce v přestupkovém či trestním řízení je satisfakce velmi výrazná, neboť státní orgán konstatuje nejen protiprávní jednání, ale také subjektivní vztah pachatele ke svému jednání a stanoví sankce podle závažnosti jednání škůdce. Z hlediska poskytnuté satisfakce ve správním řízení je nerozhodné, že v přestupkovém řízení nelze žalobkyni přiznat nemajetkovou újmu. Z hlediska posouzení zda je dostatečná satisfakce, které se žalobkyni nepochybně dostalo již ve správním řízení, je třeba především vyjít jak z celkové povahy, tak i z jednotlivých okolností konkrétního případu (musí přihlídnout např. k intenzitě, povaze a způsobu neoprávněného zásahu, k charakteru a rozsahu zasažené hodnoty osobnosti, k trvání i šíři ohlasu vzniklé nemajetkové újmy pro postavení a uplatnění postížené fyzické osoby ve společnosti apod.***

Náhrada nemajetkové újmy

- **Test objektivního posouzení** - rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 4431/2007 ze dne 7.10.2009:

*Zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu preventivního významu zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění nelze vylučovat. Vlastní zásah je nutno hodnotit vždy **objektivně** s přihlédnutím ke konkrétní **situaci**, za které k neoprávněnému zásahu došlo (tzv. konkrétní uplatnění objektivního kritéria), jakož i k **osobě** postižené fyzické osoby (tzv. diferencované uplatnění objektivního kritéria). Uplatnění konkrétního a diferencovaného objektivního hodnocení znamená, že o snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde za konkrétní situace, za které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou **nemajetkovou újmu** vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti **pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba** nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.*

- **Jak intenzivně by újmu v dané situaci vnímal „běžný člověk“?**

Náhrada nemajetkové újmy

- **Příklon k preventivně-sankční funkci finančních satisfakcí**
– nejednotné názory teoretiků i judikatury x dle NOZ patrně už jen akademický problém
- Usnesení ÚS sp. zn. IV. ÚS 315/01 ze dne 20.5.2002:

*Odpovědnost za zásah do osobnostních práv je odpovědností objektivního charakteru, což znamená, že občanskoprávní sankce vzniká na objektivním základě, její nastoupení nevyžaduje zavinění. Vzniklá nemajetková újma na osobnosti postižené fyzické osoby je pro ni stejně závažná bez ohledu na to, jednal-li původce zásahu zaviněně či nikoliv. Subjektivní prvek **zavinění má význam toliko při určování výše náhrady** nemajetkové újmy dle § 13 odst. 3 obč. zák. v rámci zohlednění okolností, za nichž k porušení práva došlo.*

http://img.reflex.cz/img/3/article/1069885_viewegh.jpg

Náhrada nemajetkové újmy

- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 1586/09 ze dne 6.3.2012:

*V tomto pojetí, zohledňujícím význam intenzity a míry zavinění při stanovení výše relativní náhrady, je zásah do práva na ochranu osobnosti civilním deliktem a přiměřené zadostiučinění jednou z civilněprávních **sankcí**, která má **odrazovat rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky** od protiprávního jednání, a být tak **nástrojem speciální i generální prevence**, což vyžaduje, aby se jednalo o **sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska**. "V rozhodnutí soudu musí být preventivně **optimalizováno mezi satisfakčním a sankčním působením** přiměřeného zadostiučinění, mezi nimiž existuje vztah komplementarity (navzájem se doplňují, posilují - viz teze vyjádřená ohledně narůstající potřeby finanční satisfakce v přímé úměře s mírou zavinění původce zásahu) i vztah konkurence (v tom směru, že výše náhrady nesmí být toliko exemplární civilní sankcí, tj. fakticky bezdůvodným obohacením osoby dotčené neoprávněným zásahem) (srov. P. Hajn: Cit. dílo, str. 7 a násl.). Obdobně i K. Eliáš a kol. dovodili, že "nelze opomenout, že forma a výše zadostiučinění sleduje účel nejen nápravný a vyrovnací, ale též **individuálně odrazující a nepřímou i obecně předcházející** podobným jiným zásahům. **Odstrašující či odrazující funkce** tohoto institutu ochrany soukromého práva se **společně s funkcí preventivní** projevuje nejen v obecné rovině nepřímou vychovávající k úctě k právům jiných lidí, ale zejména ve vztahu ke konkrétnímu původci zásahu, jehož má odradit od myšlenky pokračování v zásahu nebo od myšlenky dalšího zásahu. (...)*

Náhrada nemajetkové újmy

- Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II.ÚS 438/14 ze dne 20. 5. 2014:

Náhrada nemajetkové újmy v penězích plní **primárně funkci satisfakční**, tj. jejím účelem je přiměřeně s ohledem na všechny okolnosti konkrétního případu, optimálně, a tím účinně vyvážit a zmírnit nepříznivý následek neoprávněného zásahu. Základním a určujícím hlediskem při určování výše náhrady nemajetkové újmy pak musí být hledisko závažnosti a intenzity ("blízkosti") zásahu (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1586/09 ze dne 6. 3. 2012, N 43/64 SbNU 491, body 33 a 34, usnesení sp. zn. II. ÚS 3894/11 ze dne 30. 5. 2012, bod 17, dostupné na <http://nalus.usoud.cz>). **Současně by však náhrada nemajetkové újmy v penězích měla plnit funkci preventivně-sankční** (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1586/09 ze dne 6. 3. 2012, N 43/64 SbNU 491, bod 35), protože v určitých případech může být občanskoprávní ochrana účinná jen tehdy, jestliže i výše plnění uloženého rušiteli bude postižené fyzické osobě zajišťovat nejen přiměřené zadostiučinění, odpovídající závažnosti vzniklé nemajetkové újmy, nýbrž zároveň bude svým **odstrašujícím účinkem působit preventivně jak na rušitele, tak i na ostatní potenciální rušitele** (srov. Knap, K., Švestka, J., Jehlička, O., Pavlík P., Plecítý, V. Ochrana osobnosti podle občanského práva. 4. vydání. Praha: Linde 2004, str. 192).

Náhrada nemajetkové újmy

Otázka **míry zavinění** původce zásahu pro stanovení výše relativní náhrady dle § 13 odst. 3 obč. zák. se tak stává zásadním způsobem spoluurčující a bezpochyby i **jedním z klíčových hledisek pro navýšení** relativní náhrady... V tomto směru lze dojít k závěru, že v případě **zlého úmyslu (záměru)** na straně původce neoprávněného zásahu by měl soud svůj odsudek nad tímto společensky i právně zvláště odsouzeníhodným chováním vyjádřit právě **citelným určením výše peněžitého zadostiučinění**. Obdobně by bylo třeba postupovat i v případě, že by původce neoprávněného zásahu do osobnostních práv právě tímto zásahem **sledoval** pouze záměr zvýšit svůj **majetkový prospěch** či tak činil ve snaze zviditelnit se a získat tak potřebnou publicitu pro své konání (např. zvýšený odběr a prodej tisku, reklama aj.).

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 4431/2007 ze dne 7.10.2009:

*Zadostiučinění v penězích plní především satisfakční funkci, i když úlohu **preventivního významu** zákonu odpovídajícího a spravedlivého zadostiučinění **nelze vylučovat**.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 4842/2010 ze dne 27.9.2012 (protiprávní odstranění vaječníků):

*V rozhodnutí soudu o náhradě nemajetkové újmy v penězích musí být **preventivně optimalizováno mezi satisfakčním a sankčním působením** přiměřeného zadostiučinění, mezi nimiž existuje vztah komplementarity i vztah konkurence. Otázka míry **zavinění** původce zásahu pro stanovení výše relativní náhrady dle § 13 odst. 3 obč. zák. se tak stává zásadním způsobem **spoluurčující a bezpochyby i jedním z klíčových hledisek pro navýšení** relativní náhrady.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3770/2011 ze dne 12.12.2012:

*Kdyby se však jednání zákonného zástupce, objektivně kvalifikované jako rozporné se zájmy dítěte, mělo promítnout např. ve snížení výše uvažovaného peněžitého zadostiučinění, došlo by jednak k **popření** satisfakční funkce peněžitého zadostiučinění ve vztahu k dotčenému dítěti (nezletilému je peněžité zadostiučinění sníženo, ačkoliv se na vzniku újmy nepodílelo) a rovněž k **preventivní funkci peněžitého zadostiučinění** (šířitel soukromých informací o dítěti **by nebyl** před dalšími útoky **odstrašen výší** přiznaného peněžitého zadostiučinění).*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1231/2011 ze dne 12.12.2012:

*Je zřejmé, že **preventivně - sankční funkci zadostiučinění** nelze uplatňovat u každého zásahu do osobnostních práv; je však nicméně nezbytné **posoudit vhodnost jejího použití v konkrétním případě**, zvláště pak tehdy, kdy skutečně hrozí opakování podobných zásahů do ochrany osobnosti, a kdy je třeba žalovanou od podobných zásahů **odradit**.*

*Za situace, kdy žalobkyně nastínila tuto otázku už ve svém žalobním návrhu, se jí měly soudy zabývat a zhodnotit, zda se budou na konkrétní případ **preventivně - sankční funkci aplikovat**, popřípadě adekvátně odůvodnit, proč se **zde** tato funkce **neuplatní**.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 3352/2012 ze dne 19.6.2013:

*Současně dovolací soud konstatuje, že se dovolatelka již dříve domáhala také **preventivně - sankční funkce** ochrany osobnosti (viz. č. l. 32), kterou odvolací soud nijak nepromítl do výše přiznaného finančního zadostiučinění. Přičemž jak již dříve uvedl Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 1231/2011, že „preventivně - sankční funkci zadostiučinění nelze uplatňovat u každého zásahu do osobnostních práv; je však nicméně **nezbytné posoudit vhodnost jejího použití v konkrétním případě**, zvláště pak tehdy, kdy skutečně hrozí opakování podobných zásahů do ochrany osobnosti, a kdy je třeba žalovanou od podobných zásahů odradit. Proto za situace, kdy se dovolatelka domáhá preventivní a sankční funkce, je třeba adekvátně zdůvodnit, zda a proč se bude k této funkci přihlížet a jak se uplatnění této funkce promítne do celkové výše přiznané finanční náhrady za způsobenou nemajetkovou újmu.“ Odvolací soud však otázku preventivně – sankční funkce v konkrétním případě nijak nezkoumal.*

Náhrada nemajetkové újmy

- **Adhezní řízení** - usnesení NS sp.zn. 8 Tdo 46/2013 ze dne 19.6.2013:

*Pro stanovení výše nemajetkové újmy v penězích (relutární) podle § 13 odst. 3 obč. zák. je **rozhodná i míra zavinění původce zásahu**, která se stává zásadním způsobem spoluurčující a bezpochyby je i **jedním z klíčových hledisek pro navýšení relutární náhrady**. To odpovídá i satisfakčnímu smyslu této náhrady, kdy potřeba finanční satisfakce narůstá v přímé úměře s mírou zavinění původce zásahu, neboť vyšší mírou zavinění je vždy neoprávněnost zásahu do osobnostních práv zesílena (je zesílena křivda, za niž má přijít zadostiučinění). V tomto směru lze dojít k závěru, že v případě zlého úmyslu (záměru) na straně původce neoprávněného zásahu by měl soud svůj odsudek nad tímto společensky i právně zvláště odsouzeníhodným chováním vyjádřit právě **citelným určením výše peněžitého zadostiučinění** (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/2009, usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/2001, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2625/2007).*

Náhrada nemajetkové újmy

- **Odmítající názor** – usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 3157/2013 ze dne 22.8.2014:

Naopak, **český právní řád nezná soukromoprávní institut sankční škody** (punitive damages). Sankční postih je vyhrazen výlučně státní moci a veřejnému právu (k tomu srovnej konstantní judikaturu Nejvyššího soudu: rozsudek sp. zn. 30 Cdo 3936/2010 ze dne 15. prosince 2011, rozsudek ze dne 6. srpna 2011, sp. zn. 30 Cdo 2434/2010, rozsudek ze dne 15. března 2012, sp. zn. 30 Cdo 1796/2011, rozsudek ze dne 24. dubna 2013, sp. zn. 30 Cdo 2469/2012, rozsudek ze dne 28. února 2013, sp. zn. 30 Cdo 2778/2011 nebo rozsudek ze dne 15. prosince 2011, sp. zn. 30 Cdo 3936/2010, kde **Nejvyšší soud výslovně odmítl přítomnost punitive a exemplary damages a jiných odškodnění represivní povahy v českém právním řádu**).

Odvolačím soudem citovaný nálezn Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, představuje ve vztahu k exemplární náhradě škody a k otázce sankční náhrady škody **ojedinělou výjimku**, která vychází ze zvláštních skutkových okolností případu (srov. reflexi předmětného nálezu např. v usnesení II. ÚS 1360/12 ze dne 13. září 2012, usnesení sp. zn. III. ÚS 3066/11 ze dne 17. prosince 2013, nebo nálezu sp. zn. II. ÚS 171/12 ze dne 15. května 2012).

Náhrada nemajetkové újmy

Nejvyšší soud po zvážení shora uvedených skutečností dospěl k závěru, že uznání cizího rozhodnutí přiznávajícího punitive damages v českém právu nelze bez dalšího odmítnout pro rozpor s veřejným pořádkem, byť **český právní řád nezná soukromoprávní institut sankční škody** (viz zmiňovaná judikatura Nejvyššího soudu). V tomto směru je třeba nálezu Ústavního soudu ze dne 6. března 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, na který odkazuje odvolací soud, rozumět tak, jak je ostatně uvedeno v bodě 37 jeho odůvodnění, že v případě vyšší míry zavinění je vždy neoprávněnost zásahu do osobnostních práv zesílena (je zesílena křivda, za niž má přijít zadostiučinění), čemuž musí odpovídat i forma a výše poskytované satisfakce. **Nejde proto o umožnění soukromoprávního trestání, ale o stanovení satisfakce ve formě a výši odpovídající újmě poškozeného, umocněné zvláštními okolnostmi.**

Ze **stejné koncepce** ostatně vychází i **současný občanský zákoník**, který v § 2957 o. z. uvádí okolnosti umocňující intenzitu a závažnost újmy poškozeného, k nimž musí být při stanovení její náhrady přihlédnuto, jako jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, nebo v důsledku diskriminace poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i jiné obdobně závažné důvody.

Náhrada nemajetkové újmy

- Již zmíněný nálezn ÚS sp. zn. I. ÚS 1586/09 ze dne 6.3.2012:

*Je nezbytné trvat na požadavku, aby obecné soudy ve své judikatuře respektovaly určitá **společná, obecná kritéria**, jež by vždy braly v úvahu při určení konkrétního způsobu či stanovení výše přiměřeného zadostiučinění. Základním a určujícím hlediskem pro stanovení uvedených měřítek musí být hledisko závažnosti a intenzity („blízkosti“) zásahu do práv náležejících do tzv. intimní sféry soukromého života jednotlivce, dotýkající se samé podstaty lidství a lidské důstojnosti, který je s ohledem na její význam nezbytné vnímat jako zásah nejcitlivější a nejzávažnější, bez ohledu na skutečnost, zda se jedná o jednotlivce veřejně činného, známého či nikoliv.*

*Při úvaze o přiměřenosti výše náhrady nemajetkové újmy v penězích je rovněž nezbytné **přihlédnout k samotnému účelu a funkcím** tohoto institutu při ochraně osobnosti.*

*V pojetí zohledňujícím význam intenzity a míry zavinění při stanovení výše relativní náhrady je zásah do práva na ochranu osobnosti civilním deliktem a přiměřené zadostiučinění jednou z civilněprávních sankcí, která má rušitele chráněných osobnostních statků a jeho možné následovníky odrazovat od protiprávního jednání, a být tak nástrojem speciální i generální prevence, což vyžaduje, aby se jednalo o **sankci patřičně důraznou a dostačující (přiměřenou) i z tohoto hlediska**.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Kühn, Z: **Sankční funkce náhrady škody** je obsažena též v návrhu občanského zákoníku..., podle něhož kromě náhrady, k níž je škůdce jinak povinen, vznikne poškozeným právo na její přiměřené zvýšení, byla-li újma způsobena úmyslně, zvláště s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci nebo autority škůdce, nebo rovněž „diskriminací poškozeného z důvodu pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu, víry nebo obdobných závažných důvodů“.

Náhrada nemajetkové újmy

- Sabine von Colson a Elisabeth Kamann kontra Spolková země Severní Porýní – Vestfálsko (14/83):

*Směrnice 76/207/EHS ponechává při stanovení sankcí za porušení zákazu diskriminace členským státům možnost volby takového řešení, kterým bude nejvhodněji dosaženo směrnicí požadovaného cíle. Přesto ale od států vyžaduje, aby - rozhodnou-li se sankcionovat porušení tohoto zákazu přiznáním kompenzace - zajistily efektivnost a **odstrašující účinek této sankce** a současně její adekvátnost utrpěné újmy. **Sankce tedy musí představovat víc než jen nominální odškodnění**, kterým je například náhrada cestovních výdajů vynaložených v souvislosti s podáním žádosti o zaměstnání.*

Náhrada nemajetkové újmy

- Jsou tresty skutečně jen prostředkem veřejného práva nebo jsou vlastní i soukromému právu?
- § 40 odst. 4, věta druhá AZ:

Výše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávněně nakládal s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí **dvojnásobek odměny**, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.

Náhrada nemajetkové újmy

- § 3004 NOZ:

(1) Obohacený, který nebyl v dobré víře, vydá vše, co obohacením nabyl, včetně plodů a užitků; rovněž nahradí užitek, který by ochuzený byl získal. Zcizil-li předmět bezdůvodného obohacení za úplatu, má ochuzený právo požadovat, aby mu byla podle jeho volby vydána buď peněžitá náhrada, anebo co obohacený zcizením utržil.

(2) Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto zásahem do přirozeného práva člověka chráněného ustanoveními první části tohoto zákona, může ochuzený požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se jeho osobnosti namísto plnění podle odstavce 1 **dvojnásobek odměny obvyklé** za udělení souhlasu s takovým nakládáním. Je-li pro to spravedlivý důvod, může soud rozsah plnění **přiměřeně zvýšit**.

Náhrada nemajetkové újmy

- Rozsudek NS sp. zn. 28 Cdo 4755/2009 ze dne 20.7.2011:

*Užije-li někdo **cizí podobizny nebo jiného chráněného statku** ve smyslu § 12 odst. 1 občanského zákoníku **pro účely propagace** výrobků nebo služeb, získává určitou majetkovou hodnotu, která odpovídá hodnotě úplaty za souhlas dotčené osoby k takovému užití. Neobdrží-li dotčená osoba za užití chráněného statku příslušnou úplatu, projeví se to, pokud ovšem neudělila souhlas k bezplatnému užití, negativně v jejích majetkových poměrech. Dojde-li tedy k užití chráněných statků pro reklamní účely, aniž by dotčená osoba obdržela úplatu za takové užití nebo souhlasila s užitím bezplatným, lze dovodit, že tomu, kdo chráněné statky užil, vzniká na úkor dotčené osoby **bezdůvodné obohacení**.*

Náhrada nemajetkové újmy

V projednávané věci žalobci **netvrdili**, že by užitím jejich jmen a podobizen reklamě byla ve značné míře **snížena jejich důstojnost nebo vážnost ve společnosti** a ani žalovanou částku neodvozovali od závažnosti zásahu do jejich osobnostního práva tak, aby výše náhrady za nemajetkovou újmu byla této závažnosti přiměřená. Žalobci naopak od počátku (tj. již v žalobě) tvrdili, že užíváním jejich jmen a podob v reklamě **vzniká žalovaným majetkový prospěch** spočívající v tom, že žalobcům nehradí úplatu za takové užití obvyklou, a rovněž žalovaná částka je již v žalobě odvozena od obvyklé výše takové úplaty. Na základě žalobních tvrzení proto **nelze žalovanou částku přiznat jako náhradu za nemajetkovou újmu ve smyslu § 13 odst. 2 obč. zák.**

Náhrada nemajetkové újmy

- § 2957 NOZ:

Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly **odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné**. Jimi jsou **úmyslné** způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti poškozeného na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve **veřejnou známost**, nebo v důsledku **diskriminace** poškozeného se zřetelem na jeho pohlaví, zdravotní stav, etnický původ, víru nebo i **jiné obdobně závažné důvody**. Vezme se rovněž v úvahu obava poškozeného ze ztráty života nebo vážného poškození zdraví, pokud takovou obavou hrozba nebo jiná příčina vyvolala.

Náhrada nemajetkové újmy

- **Náhrada při poškození věci - § 2969 NOZ:**

(1) Při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

(2) Poškodil-li škůdce věc **ze svévole nebo škodolibosti**, nahradí poškozenému **cenu zvláštní obliby**.

- Usnesení NS sp. zn. 30 Cdo 2072/2007 ze dne 31.1.2008:

*Pokud žaloba zásah do osobnostních práv vyvozovala z tvrzené ztráty některých kompaktních disků, z poškození jejich obalů, resp. ztráty dalších předmětů s tím, že tak došlo k zásahu mimo jiné do citové sféry žalobce, neboť nedílnou součástí jeho života byla sběratelská činnost těchto hudebních nosičů, je třeba konstatovat, že je nepochybné, že **osobnost fyzické osoby vymezuje mimo jiné i její interní vztah k zálibám, stejně tak jako k prožívání jejich realizace. Nelze však dovozovat, že by případné dotčení např. hmotného substrátu, jehož prostřednictvím fyzická osoba takovéto zájmy realizuje, mohlo být ... klasifikováno jako zásah do osobnosti takovéto osoby.***

- **Náhrada nemajetkové újmy - § 2971 NOZ:**

Odůvodňují-li to zvláštní okolnosti, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li **z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost**, anebo způsobil-li **újmu úmyslně** z touhy ničít, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako **osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit**.

Náhrada nemajetkové újmy

- Čl. 10:101. PETL - **Povaha a účel náhrady škody**

Náhrada škody je peněžní platba, která má nahradit poškozenému škodu, jinak řečeno navrátit ho do stavu, pokud to jen penězi jde, ve kterém by byl, když by škodlivé jednání nebylo spácháno. Náhrada škody slouží také **účelu předcházení škodám.**

- Čl. 10:301. PETL - **Nemajetková škoda**

(2) Obecně musí být při stanovení takové náhrady škody zváženy všechny okolnosti případu, včetně závažnosti, trvání a následků újmy. **Stupeň zavinění škůdce musí být vzat v potaz pouze, pokud významně přispěl k újmě poškozeného.**

Dědění satisfakcí

- Dosavadní doktrína ani judikatura nepřipouštěly dědění u osoby dotčené zásahem ani u původce zásahu
- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1051/2005 ze dne 27.9.2005 – smrt původce zásahu:

Jestliže osoba, u níž okolnosti odůvodňují posuzovat ji jako potencionálně povinnou osobu za tvrzený zásah do osobnostních práv žalobce, zemřela, zanikla tím její případná povinnost vyvozovaná z ustanovení § 13 o.z. V tomto případě se jedná o výlučně osobní povinnost povinného subjektu. Kromě toho zákon sám nestanoví eventuální možnost případného přechodu této povinnosti na další osoby, jako osoby z tohoto vztahu povinné.

- Apel doktríny na změnu

Dědění satisfakcí

- § 1475 odst. 2 NOZ:

Pozůstalost tvoří celé jmění zůstavitele, kromě práv a povinností vázaných výlučně na jeho osobu, **ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny** u orgánu veřejné moci.

- Důvodová zpráva výslovně stvrzuje přechod satisfakcí v penězích
- Týká se patrně právě jen **finančních** satisfakcí
- Další argument pro **preventivně-sankční funkci** (satisfakční funkce zaniká smrtí)

Dopady do manželského majetkového práva

- § 709 odst. 1 NOZ - **vyluka ze společného jmění manželů**

Součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s **výjimkou** toho, co:

c) nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech

- Usnesení NS sp. zn. 21 Cdo 5015/2008 ze dne 24.11.2010:

*Vzhledem k tomu, že finanční prostředky vyplacené v posuzovaném případě pozůstalému manželovi F. K. jako **odškodnění za jeho rasovou persekuci** v období druhé světové války mají srovnatelný smysl a účel jako **náhrada za bolestné a za ztížení společenského uplatnění** nebo jako **peněžitá satisfakce podle ustanovení § 13 obč. zák.** (účelem je kompenzace především zdravotní, resp. psychické újmy poškozeného), dospěl dovolací soud - shodně s odvolacím soudem - k závěru, že také tyto **finanční prostředky** vyplacené pozůstalému manželovi za trvání manželství **nepatřily do jeho společného jmění se zůstavitelkou.***

Promlčení satisfakcí

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 1542/2003 ze dne 25.9.2003 – závěr o nepromlčitelnosti:

*Přiměřené zadostiučinění podle ustanovení § 13 o. z. ... nelze ... jako právo ryze osobní povahy vydělit z okruhu **nepromlčitelných nemajetkových práv**, byť se satisfakce příslušné nemajetkové újmy fyzické osoby vyjadřuje prostřednictvím finančních prostředků.*

- Silná kritika části právní teorie i soudní praxe

Promlčení satisfakcí

- 14.11.2007 – hlasování občanskoprávního a obchodního kolegia NS - **R 4/2008** (rozsudek VS Olomouc sp. zn. 1 Co 63/2003 ze dne 17.2.2004):

*Právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 o.z. je právem majetkové povahy, které **se promlčuje** v obecné promlčecí době.“*

- Rozsudek velkého senátu sp. zn. 31 Cdo 3161/2008 ze dne 12.11.2008
- Navazující problémy: ochrana legitimního očekávání (změna judikatury), rozpor námítky s dobrými mravy

Promlčení satisfakcí

- § 612 NOZ:

V případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva **se promlčují jen práva na odčinění újmy** způsobené na těchto právech.

- Pozor: promlčení se nově týká i **omluv!**

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Primární oběť:**
- Právo na život je právem osobního charakteru
- Usmrcením nároky z porušení práva **zanikají**
- **Nepřecházejí** na nástupce a **nevznikají** ani z titulu postmortální ochrany osobnosti

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Sekundární oběti largo sensu (osoby blízké):**
- Socialistická koncepce (nevyčíslitelnost hodnoty lidského života, nemravnost náhrady citové újmy v penězích)
- Prolomení dosavadních společenských paradigmat v 90. letech – průlomová judikatura KS v Ostravě (např. sp. zn. 23 C 52/96 ze dne 23.1.1998) – porušení práva na život jednoho je i **zásahem do práva na soukromí druhého**

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Rozsudek KS v Ostravě sp. zn. 23 C 52/96 ze dne 23.1.1998:

*Jestliže mezi fyzickými osobami existují sociální, morální, citové a kulturní vztahy vytvořené v rámci jejich soukromého a rodinného života, může porušením práva na život jedné z nich dojít k **neoprávněnému zásahu do práva na soukromí druhé z těchto osob**. Právo na soukromí totiž zahrnuje i právo fyzické osoby vytvořit a udržovat vztahy s jinými lidskými bytostmi, zejména v citové oblasti, aby tak fyzická osoba mohla rozvíjet a naplňovat vlastní osobnost. Protiprávní narušení těchto vztahů ze strany jiného představuje neoprávněný zásah do práva na soukromý a rodinný život fyzické osoby.*

*Snížení důstojnosti fyzické osoby nebo její vážnosti ve společnosti ve značné míře není jediným případem, kdy postižené fyzické osobě vznikne **právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích** podle § 13 odst. 2 ObčZ; podmínky pro vznik tohoto práva jsou splněny ve všech případech neoprávněných zásahů do osobnostních práv, kdy se nejeví postačujícím zadostiučinění podle § 13 odst. 1 ObčZ.*

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- 1.5.2004 - **jednorázové paušály** (§ 444 odst. 3 obč. zák.):
 - taxativní výčet osob (nikoli např. prarodiče nežijící ve společné domácnosti)
 - taxativní výčet částek (maximum 240 tisíc korun)
 - degradace „hodnoty lidského života“ x jde o citovou újmu, nikoli hodnotu života
 - nezpůsobilost být nástrojem speciální i generální prevence („hodnota života“ vs. „hodnota zdraví“)
 - oslabení důvěry poškozených v právní stát schopný zajistit **adekvátní** právní ochranu

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 16/04 ze dne 4.5.2005:

*Ústavní soud posuzoval, zda lze za použití interpretačních pravidel vyložit ustanovení občanského zákoníku, vymezující náhradu škody tak, že by bylo možné pod toto ustanovení podřadit i nárok na náhradu imateriální škody, spočívající ve ztrátě blízké osoby. Zde nemohl pominout, že v období od podání ústavní stížnosti byla do zákona včleněna úprava odškodnění pozůstalých novelizovaným ustanovením § 444 občanského zákoníku, do kterého byl vložen nový odstavec 3, který tuto problematiku řeší jednorázovým plněním. Tímto ustanovením zákonodárce upravil způsob a rozsah náhrady za tento druh imateriální škody. Tato úprava neumožňuje svojí jednoznačností žádný prostor pro odlišný výklad. Je však **natolik paušální, že ji nelze považovat za vyčerpávající řešení** daného problému. Proto **nevylučuje**, pokud jednorázové odškodnění není dostatečnou satisfakcí za vzniklou újmu na osobnostních právech, **aby se dotčené osoby domáhaly další satisfakce podle ustanovení na ochranu osobnosti.***

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 5188/2007 ze dne 21.12.2009:

Pro navýšení náhrad nad paušální jednorázové částky zakotvené v ustanovení § 444 odst. 3 obč. zák. cestou ustanovení § 13 odst. 2 a 3 obč. zák. je místo v případech mimořádných, tj. v případech mimořádné závažnosti vzniklé nemajetkové újmy či při mimořádných okolnostech, za nichž k porušení práva došlo.

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- V praxi v několika případech **1 -3 miliony Kč** (celkem pro všechny i s připočtením paušálů)
- Mimořádné důvody: např. věk usmrceného, způsob usmrcení, očitý svědek usmrcení (nově § 2971 NOZ – sekundární oběti stricto sensu), alkohol či drogy za volantem ...

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- NOZ neobsahuje žádné paušály - § 2959 NOZ:

Při **usmrcení** nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou **vyvažující plně** jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se **podle zásad slušnosti**.

- **Výhody:** volné individuální posouzení, vliv i na celkovou úroveň satisfakcí (nemožnost komparací s paušály)
- **Nevýhody:** iluzorní konstrukce, přetížení soudů, nepředvídatelnost, nerovnost - „krajské právo“? (§ 13 NOZ, čl. 10:301.3 PETL)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Kolik vlastně za standardní případ nemajetkové újmy způsobené usmrcením?
- Neexistuje žádná jednotná metodika jako u nemajetkové újmy na zdraví
- NS pouze shromáždil judikáty vycházející ovšem z jiných relací (situace deformována paušály dle § 444 odst. 3 obč. zák. a problémem pojištění odpovědnosti dle zák. č. 168/1999 Sb.)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Výše náhrady nemajetkové újmy za ztrátu (usmrcení) osoby blízké cestou ochrany osobnosti** podle ustanovení § 11 a 13 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále i jen jako „**OZ**“)
- **Zpracováno:** Nejvyšší soud, úsek místopředsedy Nejvyššího soudu, Oddělení evidence judikatury, červen 2013
- JUDr. Petra POLIŠENSKÁ

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Krajské a vrchní soudy versus Nejvyšší soud**
- **Krajské a vrchní soudy** ve své rozhodovací činnosti relativně satisfakci nad rámec § 444 odst. 3 OZ ve sledovaném období pravidelně přiznávaly s odkazem na specifické okolnosti jednotlivých případů.
- Judikatura **Nejvyššího soudu** se v tomto ohledu jeví jako rigoróznější, neboť přiznání další satisfakce imateriální újmy nad rámec náhrady škody podle § 444 odst. 3 OZ podmiňuje určitou **mimořádností případu** (viz výše).

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Výše přiznaného zadostiučinění**
- Ačkoli se při odůvodňování rozhodnutí, kterými je přiznáváno zadostiučinění nad rámec ust. § 444 odst. 3 OZ, v rozhodovací praxi soudů objevují shodné motivy, jejich zobecnění by vzhledem k vysoce individuálnímu charakteru jednotlivých případů nutně vedlo k nepřesnostem.
- Rovněž je třeba vzít v potaz, že k jistým disproporcím ve výši přiznaných náhradách vede i limitace soudu žalobním petitem.

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Obecné závěry**
- Je možné zaujmout zobecňující závěr, že výše přiznaného zadostiučinění se mimo specifických výjimek pohybovala v řádu několika desítek až stovek tisíc (nikoli tedy v řádu milionů) korun českých.
- V souvislosti se zavedením nároku na jednorázové odškodnění pozůstalých v případě usmrcení osoby blízké je možné hovořit o jistém nárůstu výše relutární náhrady újmy pozůstalých (při sečtení nároků dle § 444 odst. 3 OZ a § 13 OZ).

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Další závěry**
- V případě usmrcení osob v souvislosti **s dopravními nehodami** byly přiznávány obecně **nižší částky**, než v případě ostatních událostí vedoucích k usmrcení osoby blízké (příkladem mohou být lékařská pochybení).

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Rozsudky Soudního dvora ve věcech C-22/12 a C-277/12 ze dne 24.10.2013:
- Katarína Haasová v. Rastislav Petřík a Blanka Holingová

*Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005, a článek 1 první pododstavec třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel musejí být vykládány v tom smyslu, že **povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách**, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.*

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- Vitālijs Drozdovs v. Baltikums AAS

Článek 3 odst. 1 směrnice 72/166 a čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice 84/5 musejí být vykládány v tom smyslu, že **brání vnitrostátním ustanovením, podle kterých povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla kryje náhradu nemajetkové újmy, která musí být podle vnitrostátních právních předpisů upravujících občanskoprávní odpovědnost nahrazena z důvodu usmrcení rodinných příslušníků, které jsou blízkými osobami, při dopravní nehodě, pouze do výše maximální částky, která je nižší než částky upravené v čl. 1 odst. 2 druhé směrnice.**

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21.3.2012, sp. zn. 23 C 240/2008**
- **1.700.000,-Kč/matka +240.000,-Kč**
- **1.000.000,-Kč/sestra +175.000,-Kč**
- pochybení zdravotnického zařízení v souvislosti s lékařským zákrokem, † dítě a sourozenec
- hrubé opakované pochybení lékařů dosahující intenzity trestného činu
- jednorázová náhrada škody podle § 444 odst. 3 OZ

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Sekundární oběti stricto sensu (svědci usmrcení, šok z usmrcení) - § 2971 NOZ:**

Odůvodňují-li to **zvláštní okolnosti**, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako **osobní neštěstí**, které nelze jinak odčinit.

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na život

- **Šok z usmrcení – přerušená kauzalita** (např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2692/2006 ze dne 12. 6. 2008):

*Při posuzované nehodě nedošlo k poškození zdraví žalobkyně, nýbrž újma na zdraví se u ní rozvinula v **reakci na vážné poškození zdraví jejího manžela**. Přímým důsledkem dopravní nehody způsobené žalovaným zde bylo tedy poškození zdraví manžela žalobkyně a tento důsledek se pak stal příčinou vzniku újmy na zdraví žalobkyně. Újma, jež vznikla na zdraví žalobkyně následkem reakce na úraz jejího manžela, vznikla tedy **v příčinné souvislosti se skutečností, jež sama je následkem škodné události**. V takovém případě je třeba i nadále vycházet z právního názoru na otázku příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním škůdce či škodnou událostí a vznikem škody, jak byl vysloven v rozhodnutí „Rc 7/79“, v němž se uvádí, že příčinnou souvislost mezi jednáním škůdce a vzniklou škodou nelze dovodit ze skutečnosti, která je již sama následkem, za nějž škůdce odpovídá z jiného právního důvodu. Tak je tomu např. tehdy, utrpěl-li někdo škodu v důsledku reakce (šoku) na zprávu o smrtelném úrazu jiné osoby, který škůdce způsobil a za škodu z něhož odpovídá.*

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Primární oběť :**

vztah ochrany osobnosti k náhradě škody na zdraví dle obč. zák. – byla dána samostatnost nároků či vztah obecného a zvláštního ?

- **Samostatnost nároků**

(rozsudek NS sp. zn. 30 Cdo 154/2007 ze dne 28.6.2007) – *non lege artis* radioterapie

Cizkrajov (potvrzující rozsudek VS v Praze sp. zn. 1 Co 29/2005 ze dne 2.8.2005 - 1 milion vedle 15 milionů náhrady škody)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Non bis in idem:** komplementární úprava ochrany osobnosti: nejen v § 11 a násl. obč. zák., speciální úprava finančních náhrad nemajetkové újmy při poškození zdraví
- I psychická újma spadala do režimu náhrady škody na zdraví (§ 2 odst. 1 vyhl. č. 440/2001 - každé duševní strádání, příl. 2, pol. 016 - vážné duševní poruchy)
- Vztah obecného a zvláštního – žaloba zamítnuta (překážka litispendence či věci rozsouzené?)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Specialita nároku na NŠ na zdraví**

(potvrzující rozsudek VS v Olomouci sp. zn. 1 Co 2/2010 ze dne 5.5.2010) – voperování nesprávné vnitroční čočky na základě chybného zápisu biometrických hodnot (pravděpodobně záměna hodnot) – 2 žaloby – **kolegium NS schválilo do „zelené sbírky“ (Rc 56/2011)**

- K tomu náleží ÚS sp. zn. III.ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014:

*Ústavně konformní výklad (z hlediska základního práva na plnou náhradu veškeré utrpěné újmy na zdraví) § 444 odst. 1 občanského zákoníku (ve znění do 31. 12. 2013) tak vyžaduje, aby se pod termínem „**škoda na zdraví**“ rozumělo nejen zhoršení zdravotního stavu poškozeného, nýbrž **i ztráta jeho očekávaného zlepšení** způsobená vadami postupu poskytovatele zdravotní služby.*

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- Přípustnost žaloby na ochranu osobnosti vedle náhrady nemajetkové újmy v režimu škody na zdraví:
 - odlišnost skutku (informovaný souhlas, zásah na veřejnosti), nároků (omluva), osob (**sekundární oběti**)
 - paušální úprava vylučující individuální posouzení případu (nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 16/04 ze dne 4.5.2005)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **NOZ ruší „tabulky“** (vyhl. č. 440/2001 Sb.)

- § 2958 NOZ:

Při ublížení na zdraví odčiní škůdce újmu poškozeného peněžitou náhradou, **vyvažující plně** vytrpěné bolesti a další nemajetkové újmy; vznikla-li poškozením zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, nahradí mu škůdce i ztížení společenského uplatnění. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se **podle zásad slušnosti**.

- **Výhody:** volné individuální posouzení
- **Nevýhody:** iluzorní konstrukce, přetížení soudů, nepředvídatelnost, nerovnost - „krajské právo“? (§ 13 NOZ, čl. 10:301.3 PETL)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Řešení - Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví :**
 - 1) **Bolestné** – revize vyhlášky
 - 2) **ZSU (překážka lepší budoucnosti)** - MKF dle WHO:
 - stanovení výsledného omezení v %
 - 100% = kompletní vyřazení žijícího člověka ze všech sfér života
 - maximální výchozí částka 10 milionů Kč (400 násobek hrubé mzdy)
 - navýšení až na dvojnásobek (věk, výjimečné uplatnění, důvody na straně škůdce dle § 2957 NOZ)

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Sekundární oběti largo sensu (osoby blízké):**
- **Závažné zásahy do práva na zdraví jedné z osob mohou být i zásahem do práva na soukromí a práva na rodinný život osob blízkých**
- Rozsudek VS v Olomouci sp. zn. 1 Co 249/2006 ze dne 13.7.2010 – trvalý zásah a intenzivnější charakter než usmrcení (500 tisíc)
- KS v Hradci Králové již 2x 1.500.000,- Kč pro každého z rodičů

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- § 2959 NOZ:

Při usmrcení nebo **zvláště závažném ublížení na zdraví** odčiní škůdce duševní útrapy manželu, rodiči, dítěti nebo jiné osobě blízké peněžitou náhradou **vyvažující plně** jejich utrpení. Nelze-li výši náhrady takto určit, stanoví se **podle zásad slušnosti**.

Ochrana primárních a sekundárních obětí zásahu do práva na zdraví

- **Sekundární oběti stricto sensu (svědci, šok)** - § 2971 NOZ:

Odůvodňují-li to **zvláštní okolnosti**, za nichž škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti důležitou právní povinnost, anebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit nebo z jiné pohnutky zvláště zavrženíhodné, nahradí škůdce též nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu důvodně pociťuje jako **osobní neštěstí**, které nelze jinak odčinit.

Ochrana lidského těla po smrti (pitvy)

- § 113 NOZ:

(1) Člověk má **právo rozhodnout**, jak bude po jeho smrti naloženo s jeho tělem.

(2) **Provést pitvu** nebo použít lidské tělo po smrti člověka pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům **bez souhlasu** zemřelého lze **jen, pokud tak stanoví jiný zákon**.

- § 115 NOZ:

Zemře-li člověk, aniž projeví souhlas s pitvou nebo s použitím svého těla po smrti způsobem podle § 113, **platí, že** s provedením pitvy nebo s takovým použitím svého těla **nesouhlasí**.

- § 116 NOZ:

Kdo souhlasí, aby po jeho smrti bylo jeho tělo pitváno nebo použito způsobem podle § 113, **zapiše své stanovisko do rejstříku** vedeného podle jiného právního předpisu; tento souhlas lze projevit **i ve veřejné listině**, nebo **vůči poskytovateli zdravotních služeb** s účinky vůči tomuto poskytovateli.

Ochrana lidského těla po smrti (pitvy)

- **Respekt k autonomii člověka i po smrti**
- Dle mediálních informací údajně pokles na 10%, údajně i problém s transplantacemi (opačný právní režim)
- Různé názory právníků (např. ČLK vs. nemocniční právníci)
- Výkladové stanovisko č. 20 Expertní skupiny Komise pro aplikaci nové civilní legislativy při Ministerstvu spravedlnosti ze dne 3.3.2014:

*Vyjádření souhlasu s pitvou dle § 115 NOZ je **relevantní pouze k pitvě anatomické** (tedy pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům) a **pitvám, které nejsou uvedeny v taxativním výčtu „povinných“ pitev stanovených v § 88 odst. 2 a 3 ZZS; v ostatních případech bude pitva prováděna povinně** (§ 88 odst. 2 a 3 ZZS a § 115 trestního řádu).*

Ochrana lidského těla po smrti (pitvy)

- § 88 ZZS – 4 druhy pitev:
 - a) patologicko-anatomické** (za účelem zjištění nemoci, komplikací a ověření klinické diagnózy a postupu u osob zemřelých ve zdravotnickém zařízení smrtí z chorobných příčin)
 - b) zdravotní** (za účelem zjištění příčiny smrti a mechanismu úmrtí u osob zemřelých mimo zdravotnické zařízení nebo v něm náhlým, neočekávaným nebo násilným úmrtím vč. sebevraždy)
 - c) soudní** (při podezření na úmrtí způsobené trestným činem)
 - d) anatomické** (k výukovým účelům nebo pro účely vědy a výzkumu)

Ochrana lidského těla po smrti (pitvy)

- Ne všechny pitvy prováděné na základě určení „prohlízejícím“ lékařem nebo poskytovatelem provádějícím pitvy lze považovat za pitvy povinné.
- Ustanovení § 88 odst. 2 a 3 ZZS stanoví pro povinné pitvy taxativní výčet případů a nestanoví možnost tento výčet rozšířit „určením“ lékařem nebo příslušným poskytovatelem. Takové **rozšíření jen rozhodnutím lékaře nebo poskytovatele provádějícího pitvu by popíralo smysl posmrtné ochrany člověka vyjádřeného v NOZ.**
- **Transplantace: zcela opačná domněnka** (souhlas, není-li prokázán nesouhlas – v Národním registru nesouhlasících s posmrtným odběrem tkání a orgánů, resp. za života před lékařem a svědkem)
- **„Balíček první pomoci“** – požadavky Ministerstva zdravotnictví a České lékařské komory

Presumpce udělení souhlasu se zásahem do integrity

- Dosavadní 4 teze posouzení zásahu do integrity:
 - 1) Nedotknutelnost integrity
 - 2) Oprávněný zásah musí mít právní důvod (okolnost vylučující neoprávněnost zásahu)
 - 3) Právním důvodem je typicky informovaný souhlas, ale i zákonné licence (stav nouze, povinné léčení)
 - 4) **Právní důvod prokazuje původce zásahu**
- § 97 odst. 2 NOZ - vyvratitelná právní domněnka souhlasu:

Nevyžaduje-li se pro souhlas písemná forma, **má se za to, že byl udělen.** Při nejistotě, zda byl souhlas odvolán v jiné než písemné formě, se má za to, že k odvolání nedošlo.

Presumpce udělení souhlasu se zásahem do integrity

- Německo – **Patientenrechtgesetz** (§ 630a-h BGB):
- 630h odst. 2 BGB:

Ošetřující je **povinen dokázat, že získal souhlas** podle § 630d a poskytl poučení v souladu s požadavky § 630e. Pokud poučení nesplňuje požadavky § 630e, může se ošetřující lékař odvolávat na to, že pacient **by se zákrokem souhlasil** i v případě řádného poučení o něm.

Presumpce udělení souhlasu se zásahem do integrity

- **Triplicita** zákonné úpravy informovaného souhlasu
- Použitelnost i pro zdravotnictví (neexistuje odlišná speciální úprava)
- „Uvedení normativní regulace do souladu s běžnou praxí“
- Přetrvávající paternalismus, hodnotové odmítání principů medicínského práva částí lékařů
- Maximálně problematické a ojedinělé řešení, **praktická neúnosnost negativního důkazního břemene**

Presumpce udělení souhlasu se zásahem do integrity

- Nález ÚS sp. zn. I. ÚS 22/10 ze dne 7.4.2010 (negativní důkazní teorie):

Po nikom nelze spravedlivě požadovat, aby prokázal reálnou neexistenci určité právní skutečnosti.

- Rozsudek NS sp. zn. 22 Cdo 4707/2010 ze dne 14.2.2013 (odmítnutí negativní důkazní teorie):

Negativní skutečnosti lze v řízení dokazovat.

- Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 37/04 ze dne 26.4.2006:

*V právu na spravedlivý proces obsažená zásada rovnosti zbraní v civilním řízení obecně zahrnuje též rovnost břemen, která jsou na účastníky řízení kladena (a která **nesmí být nepřiměřená**), v opačném případě nelze řízení jako celek považovat za spravedlivé.*

Presumpce udělení souhlasu se zásahem do integrity

- Možná protiústavnost
- Varianty řešení:
 - 1) Derogace ÚS
 - 2) **Rozdělení důkazního břemene** ohledně poučení (vysvětlení) a udělení souhlasu
 - 3) **„Balíček první pomoci“** - vypustí se

Náklady řízení

- **Soudní poplatky:**
- **Sazebník poplatků:**
- Položka 3

Za návrh na zahájení řízení s **návrhem na náhradu nemajetkové újmy v penězích**

a) do částky 200 000 Kč včetně	2 000 Kč
b) v částce vyšší než 200 000 Kč	1 % z této částky

- Položka 4

1. Za návrh na zahájení občanského soudního řízení, jehož předmětem není peněžité plnění
 - c) v ostatních případech, není-li dále stanoveno jinak 2 000 Kč

Pozn. č. 6. Za návrh na zahájení řízení o rozvod manželství, za návrh na zahájení řízení na určení neplatnosti nebo o určení, zda tu manželství je či není, za návrh na zahájení řízení o zrušení, neplatnosti nebo neexistenci partnerství, za **návrh na zahájení řízení na ochranu osobnosti bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy** nebo za návrh na zahájení řízení na ochranu dobré pověsti právnické osoby bez návrhu na náhradu nemajetkové újmy se vybere poplatek podle bodu 1 písmene c).

Náklady řízení

- Usnesení sp. zn. 30 Cdo 1215/2013 ze dne 25.9.2013, R 13/2014 (roztržštěná praxe – viz i hlasování kolegia 32:11):

*Není-li předmětem žaloby na ochranu osobnosti **právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích**, činí soudní poplatek z této žaloby částku **2000 Kč** (položka 4 bodu 6. Sazebníku soudních poplatků), **bez zřetele** k tomu, **kolik žalobních návrhů** vzešlo ze skutku tvrzeného žalobcem (v mezích § 13 odst. 1 obč. zák.).*

Je-li** předmětem žaloby na ochranu osobnosti **právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích**, vybere se soudní poplatek **jen podle položky 3** Sazebníku soudních poplatků, **bez zřetele k tomu**, zda se žalobce domáhá **také ochrany dle § 13 odst. 1 obč. zák.

Náklady řízení

- **Osvobození** - § 11 odst. 2 zák. o SOP:

d) navrhovatel, jemuž byla způsobena újma, v řízení o **náhradu újmy na zdraví nebo újmy způsobené usmrcením** včetně náhrady škody na věcech vzniklé v souvislosti s ublížením na zdraví nebo usmrcením a náhrady nákladů léčeni,

q) navrhovatel v řízení o náhradě škody nebo nemajetkové újmy nebo na vydání bezdůvodného obohacení, který byl **pravomocným odsuzujícím rozhodnutím v trestním řízení** se svým nárokem nebo v jeho zbytku **odkázán** na řízení ve věcech občanskoprávních,

Náklady řízení

- **Odměna advokáta – vyhl. č. 177/1996 Sb.:**
- **bez NNÚ - § 9 odst. 3 písm. d):**
TH 35.000 Kč ---> 2.500 Kč
- **s NNÚ - § 9 odst. 4 písm. a) :**
TH 50.000 Kč --->3.100 Kč

Náklady řízení

- **Náhrada nákladů řízení - § 142/ 3 OSŘ:**

I když měl účastník ve věci úspěch jen částečný, může mu soud přiznat plnou náhradu nákladů řízení, měl-li neúspěch v poměrně nepatrné části nebo **záviselo-li rozhodnutí o výši plnění** na znaleckém posudku nebo **na úvaze soudu**.

- Nález ÚS sp. zn. III. ÚS 170/99 ze dne 22.6.2000 (úspěch jen ohledně morální satisfakce, NNÚ zamítnuta):

*Soud nemůže v takových případech postupovat mechanicky, ale musí věcně posoudit, co je v dané věci hlavní a co doprovodné. Navrhovatel měl úspěch v hlavní otázce, tj. v tom, že bylo zasaženo nepřipustným způsobem do jeho osobních práv. Nepřiznání požadované náhrady nemajetkové újmy bylo dáno úvahou soudu (§ 136 o.s.ř.), takže i když měl žalobce formálně úspěch jen částečný, **přichází v tomto případě v úvahu plná náhrada nákladů řízení ve smyslu ustanovení § 142 odst. 3 o.s.ř.** Obdobně viz i rozsudek Vrchního soudu v Olomouci, ze dne 25.2.1998, sp.zn. 1 Co 173/97 (BA. 99, 2: 66).*

Děkuji za pozornost.

Michal Ryška